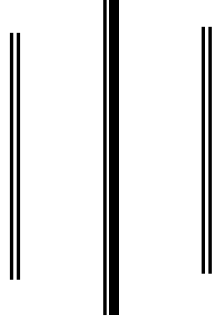

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी

वार्षिक प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०७४/७५

(2017/2018)

नेपाल राष्ट्र बैंक
लघुवित्त प्रबर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग
२०७६ असार

विषय-सूची

पेज नं.

खण्ड (क)

पृष्ठभूमि एवं नियमन व्यवस्था

१	पृष्ठभूमि	१
२	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षणको प्रमुख उद्देश्य	२
३	निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणका आधार	२
४	नियमन व्यवस्था	३
५	लघुवित्त, सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूको विवरण	४
६	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सेवाको पहुँच तथा शाखाहरूको अवस्था	८

खण्ड (ख)

स्थलगत निरीक्षण

१	विभागबाट स्थलगत निरीक्षण गरिएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू	१०
२	विभागबाट स्थलगत निरीक्षण गरिएका सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू	१२

खण्ड (ग)

गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण

१	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विश्लेषण	१३
२	आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को वार्षिक साधारण सभा प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृत प्रदान गर्दा दिइएका निर्देशनहरू	२१

खण्ड (घ)

विशेष तथा अनुगमन निरीक्षण

१	विशेष निरीक्षण	३४
२	अनुगमन निरीक्षण	३४

खण्ड (ङ)

कार्यान्वयन

१	निर्देशनहरूको पालनाको स्थिति	३५
---	------------------------------	----

खण्ड (च)

ग्रामीण स्वावलम्बन कोष

खण्ड(छ)

परियोजना समन्वय फाँट

१	दातृ निकायहरूको सहयोगमा संचालित चालु परियोजनाहरू	४१
२	सम्पन्न भैसकेका परियोजनाहरू	४२

खण्ड (ज)

नीति, योजना र आन्तरिक प्रशासनसँग सम्बन्धित गतिविधि

१	नीति, योजना र आन्तरिक प्रशासन	४३
---	-------------------------------	----

अनुसूची

अनुसूची- १	लघुवित्त, सहकारी र गैर-सरकारी संस्थाहरूको नामवली	४४
अनुसूची- २	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय सूचकाङ्क	४७

तालिका सूचि

तालिका १.१	प्रमुख व्यवस्थाहरू	३
तालिका १.२	लघुवित्त, सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूको पछिल्लो तीन वर्षको संख्या	५
तालिका १.३	थोक कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू	६
तालिका १.४	खुद्रा कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू	६
तालिका १.५	२०७५ असार मसान्तमा प्रति शाखा जनसंख्याको अवस्था	८
तालिका २.१	विभागबाट स्थलगत निरीक्षण भएको लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू	१०
तालिका २.२	विभागबाट स्थलगत निरीक्षण भएका सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरू	१२
तालिका ३.१	प्राथमिक पूँजी तथा पूँजीकोष	१४
तालिका ३.२	कुल सम्पत्ति तथा जोखिम भारित सम्पत्ति	१५
तालिका ३.३	लगानी विवरण	१६
तालिका ३.४	कर्जा तथा सापटको वर्गीकरण	१७
तालिका ३.५	कर्जा निक्षेप अनुपात	१८
तालिका ३.६	प्रतिफलको स्थिति	१९
तालिका ३.७	तरलताको स्थिति	२०
तालिका ३.८	वित्तीय स्रोत संकलन विवरण	२०
तालिका ४.१	विशेष निरीक्षण सम्पन्न भएका संस्थाहरू	३४
तालिका ५.१	शीघ्र सुधारात्मक कारवाही भएका संस्थाहरू	३५
तालिका ६.१	ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको वित्तीय विवरणहरू	३९

चाई वलवरण

चाई १.१	लघुवलत, सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरुको वलवरण	५
चाई १.२	प्रदेशमा लघुवलत वलतीय संस्थाहरुको उपस्थीतिको अवस्था	८
चाई ३.१	प्राथमिक पूँजी र पूँजीकोष अनुपात	१५
चाई ३.२	कुल लगानी	१६
चाई ३.३	नलष्क्रिय कर्जा अनुपात तथा कूल कर्जा नोकसानी व्यवस्था	१७
चाई ३.४	नलक्षेप, कर्जा तथा सापट प्रदान	१८
चाई ३.५	प्रतलफलको स्थलतल	१९

खण्ड (क)

पृष्ठभूमि एवं नियमन व्यवस्था

१. पृष्ठभूमि

नेपाल राष्ट्र बैङ्कको उद्देश्य हासिल गर्न सम्पादन गर्नुपर्ने काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग गरी नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ५ को उपदफा (१) (च) ले प्रदान गरेको जिम्मेवारी वहन गर्ने सन्दर्भमा यस बैङ्कका बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग, वित्त कम्पनी सुपरिवेक्षण विभाग र लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागबाट आ-आफ्नो सुपरिवेक्षकीय दायरा भित्र पर्ने यस बैङ्कबाट इजाजतपत्र प्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण कार्य हुँदै आएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संख्यात्मक उपस्थिति, वित्तीय प्रणालीमा भएको कारोवारको परिमाण र सृजित जटिलता साथै नयाँ प्रविधिको तीव्र प्रयोग तथा यसमा निहित जोखिमका सन्दर्भमा यस बैङ्कको सुपरिवेक्षकीय जिम्मेवारी अभै वृद्धि भएको छ ।

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको समग्र कारोवारलाई निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकको संरचनामा लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागको स्थापना गरी सुपरिवेक्षणको कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागको सुपरिवेक्षकीय दायरा अन्तर्गत रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण तथा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण गरिएको छ । यस विभागको उद्देश्य हासिल गर्न तथा काम कारवाहीलाई व्यवस्थित गर्न विभागीय संरचना अन्तर्गत गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण इकाई, कार्यान्वयन इकाई, आन्तरिक प्रशासन तथा नीति योजना इकाईका साथै ग्रामीण स्वावलम्बन कोष इकाई र परियोजना समन्वय इकाईको व्यवस्था गरी कार्य विभाजन तथा कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ ।

सहकारी संस्था तथा लघुवित्त वित्तीय सेवा प्रदान गर्ने अन्य संस्थाहरूलाई थोक कर्जा प्रवाह गरी मुख्यतः ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने आर्थिक दृष्टिले कमजोर तथा विपन्न वर्गका नागरिकलाई सुलभ ब्याजदरमा कर्जा उपलब्ध गराउने र सोको माध्यमबाट विपन्न जनताको सामाजिक/आर्थिकस्तर वृद्धि गराउने उद्देश्यका साथ ग्रामीण स्वावलम्बन कोष स्थापना गरी यस विभागबाट कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ । त्यस्तै, संस्था दर्ता ऐन, २०३४ अन्तर्गत स्थापना भई वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५ को प्रावधान अनुसार २०७५ असार मसान्तमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त गैर-सरकारी संस्थाहरूको संख्या २४ रहेको छ । सहकारी ऐन, २०४८ अन्तर्गत स्थापना भई यस बैंकबाट सीमित बैंकिङ्ग कारोबार गर्न इजाजतपत्रप्राप्त गरेका सहकारी संस्थाहरूले नेपाल राष्ट्र बैंकद्वारा जारी गरिएको निर्देशनको अधीनमा रही सीमित बैंकिङ्ग कारोबार गर्दै आएका छन् । २०७५ असार मसान्तसम्म सीमित बैंकिङ्ग कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको संख्या १४ रहेको छ । यस्ता संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागबाट हुँदै आएको भएता पनि आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भए बमोजिम सीमित बैंकिङ्ग कारोबार गर्न यस बैंकबाट स्वीकृती प्राप्त गरेका सहकारी संस्थाहरूलाई २०७५ साउन १ गतेदेखि यस बैंकको नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय दायराबाट अलग गराइएको छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकले “क” वर्गका वाणिज्य बैंकहरूको जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण गर्न प्रारम्भ गरिसकेको र अन्य “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूको समेत सोही पद्धति अनुसार सुपरिवेक्षण गर्न तर्फ अग्रसर रहेको हुदा विद्यमान ऐन, नियम, कानून, विनियम, साथै नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थालाई जारी गरिएको निर्देशनको आधारमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूमा क्रमिक रूपमा वृद्धि हुदै गएको जोखिमहरूलाई मध्यनजर गर्दै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको पनि गहन रूपमा निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ।

२. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षणको प्रमुख उद्देश्य

- स्वस्थ र सक्षम लघु वित्तीय प्रणालीको विकास गर्ने,
- लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू लघुवित्तको प्रमुख उद्देश्य अनुरूप सञ्चालन भएका छन् कि छैनन् सोको निकर्षण गर्ने,
- कुशल लघु वित्तीय बजारको निर्माण गरी वित्तीय स्थायीत्वमा सहयोग गर्ने,
- वित्तीय क्षेत्रमा प्रचलित नियम, कानून तथा निर्देशनहरूको पालना गर्न लगाउने,
- वित्तीय संस्थाहरूमा प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा नियन्त्रण प्रणालीको विकास गराउने,
- स्वस्थ वित्तीय संस्थाहरू मार्फत विशेष गरी निक्षेपकर्ताका साथै सरोकारवालाहरू (Stakeholders) को हकहितको संरक्षण गर्ने, र वित्तीय परिसूचक मार्फत देखिने पूर्वसावधानी सङ्केतहरू (Early Warning Signals) का आधारमा देखिएका समस्याहरूलाई समयमा नै पहिचान गरी समाधानका उपयुक्त उपाय अवलम्बन गर्ने।

३. निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणका आधार

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको पूँजीको स्थिति, कर्जाको गुणस्तर, व्यवस्थापनको सक्षमता, प्रतिफलको दर, तरलता, वित्तीय स्वास्थ्य जस्ता पक्षहरूलाई दृष्टिगत गरी देहायका आधारमा सुपरिवेक्षण गर्ने गरिएको छ।

- नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८,
- बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ र कम्पनी ऐन, २०६३,
- नेपाल राष्ट्र बैङ्क निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण विनियमावली, २०७४,
- सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४”, र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३,
- नियमन व्यवस्था अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैंकद्वारा जारी निर्देशन/मार्ग निर्देशनहरू,
- स्थलगत/गैरस्थलगत सुपरिवेक्षणका सन्दर्भमा दिइएका निर्देशनहरू,
- सुपरिवेक्षण सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा स्थापित सिद्धान्तहरू (Best International Practices),
- लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको प्रबन्धपत्र, नियमावली, साधारण सभा र सञ्चालक समितिबाट पारित निर्णय, नीति तथा निर्देशिकाहरू,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय लेखामान पद्धति,

- नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ ।

४.नियमन व्यवस्था

नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ वमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लागि आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा गरिएका प्रमुख नियमन व्यवस्थाहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् :

तालिका १.१ प्रमुख व्यवस्थाहरु

क्र.सं.	विषय	कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था (प्रतिशतमा)
१.	न्यूनतम पूँजी (जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा)	
	प्राथमिक पूँजी	४
	पूँजीकोष	८
२.	कर्जा सापटको वर्गीकरण र नोक्सानी व्यवस्था	
	असल (Pass) (साँवा वा ब्याजले भाखा ननाघेका र १ महिना देखि ३ महिना सम्म भाखा नाघेका कर्जा/सापट	१
	कमसल (Sub-standard) कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले ३ महिनादेखि बढीमा ६ महिनासम्म भाका नाघेका)	२५
	शंकास्पद (Doubtful) कर्जा/सापट (साँवा वा ब्याजले ६ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म भाका नाघेका)	५०
	खराब (Loss) : १ वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेका कर्जा/सापट	१००
	कर्जा प्रवाह गर्दा एकाघर परिवारका सदस्यको नाममा भएको धितो बाहेक अन्य व्यक्ति/संस्थाको नाममा भएको धितोमा मात्र प्रवाहित कर्जालाई सम्बन्धित कर्जा वर्गीकरण अनुसार हुने व्यवस्थामा थप व्यवस्था	२०
३.	कर्जा/सापट र लगानीको सीमा (प्राथमिक पूँजीको आधारमा)	
	थोक कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सिमा	२५
	खुद्रा कारोबार लघुवित्त वित्तीय संस्थाले धितो लिई प्रवाह गरिने सबै किसिमको कर्जा कुल कर्जाको बढीमा	१/३(गुणा)

	लगानी सम्बन्धी सीमा	
४.	कुनै एक संगठित संस्थाको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी (बढीमा ठिक अधिल्लो त्रयमासमा कायम प्राथमिक पूँजीको प्रतिशतमा)	१०
	सवै संगठित संस्थाहरूको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी (बढीमा आफ्नो प्राथमिक पूँजीको प्रतिशत)	३०
	संगठित संस्थाहरूको शेयर तथा डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा लगानी हुने संस्थाको चुक्ता पूँजीको आधारमा रहने सीमा	१०
	अनिवार्य मौज्जात अनुपात सम्बन्धी व्यवस्था	
५.	सर्वसाधारणको समेत निक्षेप संकलन गरी खुद्रा कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले (आफ्नो कूल निक्षेप दायित्वको)	२
	संस्थाले आफ्नो समूह सदस्यहरूबाट संकलन गरेको व्यक्तिगत, समूहगत, विशेष बचत तथा सापटी कोषको कम्तीमा	०.५
	बैधानिक तरलता अनुपात (अधिल्लो महिनाको मसान्तको कुल निक्षेप दायित्वको आधारमा कायम गर्नुपर्ने सीमा)	
६.	सर्वसाधारणको समेत निक्षेप परिचालन गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले	४
	तरल सम्पत्ति सम्बन्धी व्यवस्था	
७.	सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन नगर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाले आफ्नो कुल निक्षेप दायित्वको न्यूनतम	२.५
	वित्तीय स्रोत संकलन सीमा	
८.	वित्तीय स्रोत परिचालन समूह सदस्यहरूबाट निक्षेप, सापटी र डिबेञ्चरबाट संकलित रकम (प्राथमिक पूँजीको आधारमा)	३० (गुणा)
	कुनै एउटा फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाबाट परिचालन गरिने संस्थापक निक्षेप दायित्व (सर्वसाधारणबाट निक्षेप परिचालन गर्ने वित्तीय संस्थाको हकमा)	२०

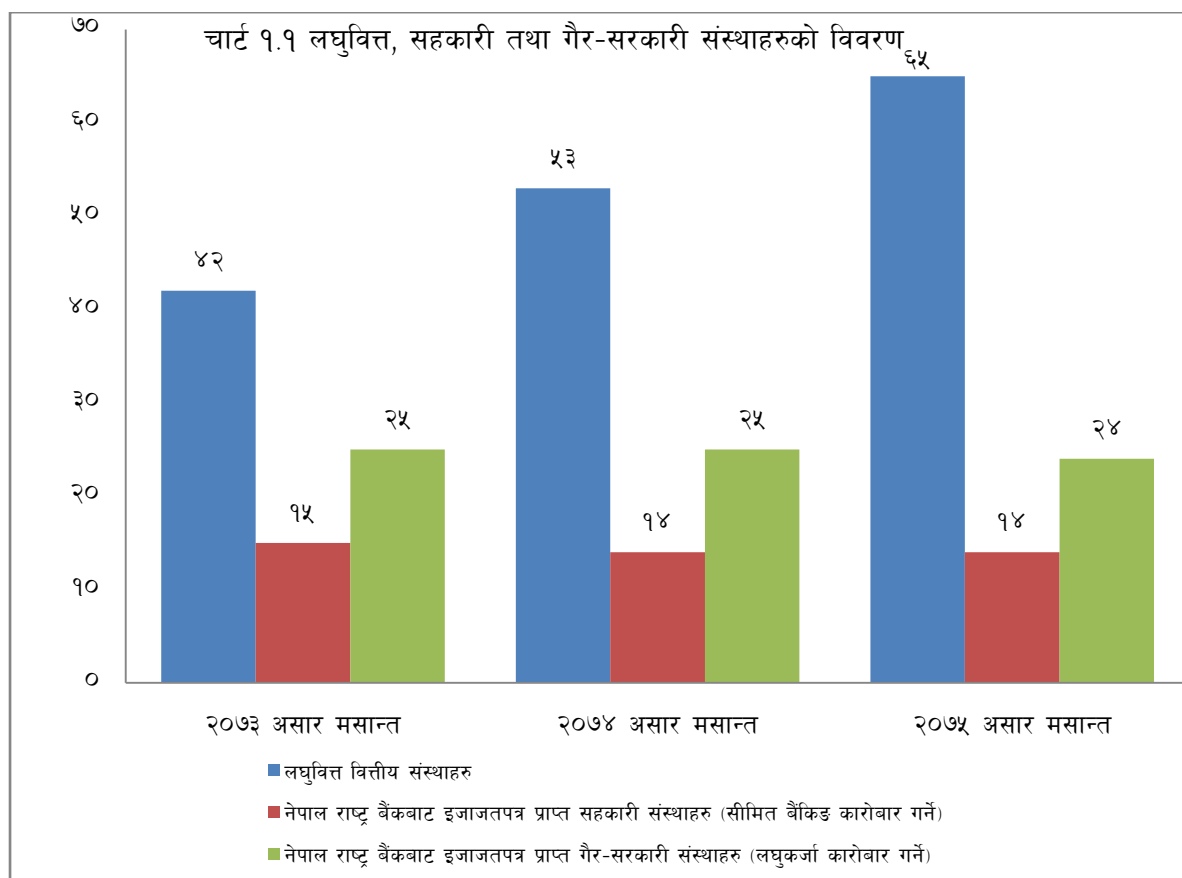
५. लघुवित्त, सहकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको विवरण

२०७५ असार मसान्तसम्ममा सञ्चालित ६५ वटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको २८ लाख ५६ हजार ८ सय ५९ सदस्य र १८ लाख ५३ हजार ५ सय ८३ ऋणी संख्या पुगेका छन् । यी लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले ७७ जिल्लामा सेवा पुऱ्याएका छन् । २०७५ असार मसान्तमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त लघुकर्जाको कारोबार गर्ने गैर-सरकारी संस्थाहरूको संख्या २४ तथा सीमित बैंकिङ्ग कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूको संख्या १४ रहेको छ । २०७४ असार मसान्तमा यस्ता संस्थाहरूको संख्या क्रमशः २५ र १४ रहेको थियो ।

तालिका १.२
लघुवित्त, सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूको पछिल्लो तीन वर्षको संख्या

संस्थाहरूको नाम	२०७३ असार मसान्त	२०७४ असार मसान्त	२०७५ असार मसान्त
लघुवित्त कारोबार गर्ने संस्थाहरू	४२	५३	६५
नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र-प्राप्त सहकारी संस्थाहरू (सीमित बैकिङ कारोबार गर्ने)	१५	१४	१४
नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र-प्राप्त गैर-सरकारी संस्थाहरू लघुकर्जा कारोबार गर्ने)	२५	२५	२४

२०७३ असार मसान्तसम्ममा रहेका ४२ वटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको संख्यामा ५४.७६ प्रतिशतले वृद्धि भई २०७५ असार मसान्त सम्म आइपुग्दा ६५ वटा पुगेको देखिन्छ। नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त लघुकर्जा कारोबार गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरू लघुवित्त वित्तीय संस्थामा रुपान्तरण हुने क्रममा रहेकाले आगामी दिनमा यसको संख्या अझ बढ्ने देखिन्छ। नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त सहकारी संस्थाहरू (सीमित बैकिङ कारोबार गर्ने) को संख्या २०७५ असार मसान्तमा १४ रहेको देखिन्छ। यी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभागबाट हुदै आएको भएता पनि आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भए बमोजिम २०७५ साउन १ गतेदेखि यस बैंकको नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय दायराबाट अलग गराइएको छ। २०७५ असार मसान्तमा कायम रहेका ६५ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूमध्ये थोक कर्जा

कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको संख्या ४ वटा र खुद्रा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संख्या ६१ वटा रहेको छ ।

तालिका १.३
थोक कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू

रु करोडमा

क्र.सं.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको नाम	चुक्ता पुँजी (२०७५ असारको आधारमा)
१	आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीसडक, काठमाडौं	७२.६७
२	साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सुविधानगर, काठमाडौं	६२.८८
३	फर्स्ट माइक्रोफाइनेन्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ज्ञानेश्वर, काठमाडौं	६८.४३
४	आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	३६.००

तालिका १.४
खुद्रा कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू

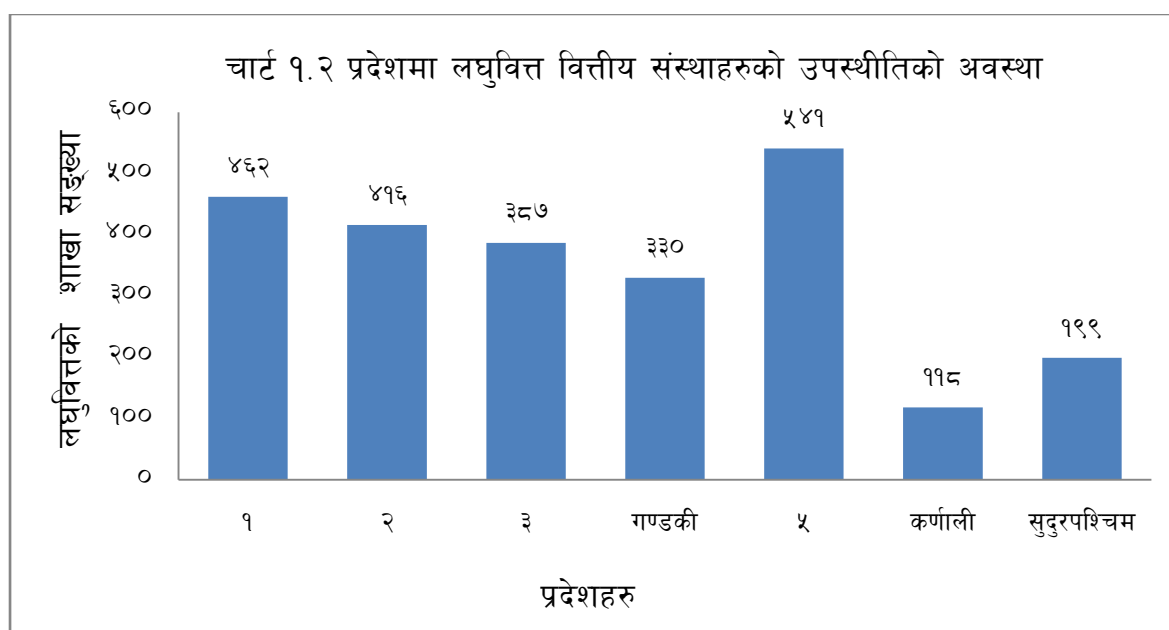
रु करोडमा

क्र. सं.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको नाम	चुक्ता पुँजी (२०७५ असारको आधारमा)
१	निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. नक्साल, काठमाण्डौ	१००.००
२	डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भरतपुर, चितवन	७०.३१
३	छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुरानोबानेश्वर, काठमाण्डौ	१००.००
४	स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. लालकोलोनी मार्ग, काठमाण्डौ	५०.३१
५	नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. विराटनगर, मोरङ	३४.५८
६	नयाँ नेपाल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. धुलिखेल, काभ्रे	२.४०
७	मिथिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ढल्केबर, धनुषा	६.६०
८	समिट लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. अनारमनी, बिर्तामोड	१७.००
९	स्वरोजगार लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बनेपा, काभ्रे	१२.२५
१०	नागवेली लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. अनारमनी, बिर्तामोड	७.६६
११	कालिका लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बालिङ्ग, स्याङ्जा	१०.००
१२	मिमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बनेपा, काभ्रे	१०.३९
१३	जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२.८८
१४	बोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भरतपुर, चितवन	१०.१०
१५	लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. महाराजगंज, काठमाण्डौ	२४.२०
१६	सिभिल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. चूचेपाटी, काठमाण्डौ	१०.९७
१७	महिला सहयात्रा माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. चितलाड, मकवानपुर	१२.१०
१८	किसान माइक्रो फाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. लम्कीचुहा, कैलाली	४.८१
१९	विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. रजहर, नवलपरासी	१७.७१
२०	एनएमबि माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हेम्जा, कास्की	१४.०९
२१	फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. दुहवी, सुनसरी	३०.०२
२२	ग्लोबलआईएमई लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बेशीशहर, लमजुङ्ग	९.६१
२३	महुली सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बगधुवा, सप्तरी	६.००
२४	सूर्योदय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीवजार, स्याङ्जा	७.५६
२५	मेरो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बट्टार, नुवाकोट	२८.६
२६	समता लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पिप्रा, सिमरा	३.७९
२७	सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पाँचखाल, काभ्रेपलाञ्चोक	७.००

२८	नेशनल माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. निलकण्ठ, धादिङ	१२.०४
२९	नेपाल ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	६५.५०
३०	नेपाल सेवा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. फटकसिला, सिन्धुपाल्चोक	६.००
३१	उन्नती माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	५.५०
३२	स्वदेशी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. इटहरी, सुनसरी	११.५०
३३	नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गजुरी, धादिङ	११.२०
३४	सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हाँसपोसा, इटहरी	६.००
३५	आरम्भ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. उग्रतारा काभ्रे	६.००
३६	जनसेवी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. कुशुमा, पर्वत	५.०८
३७	चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	१२.६०
३८	घोडीघोडा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. श्रिपुर बेलौरी, कञ्चनपुर	१.११
३९	आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मदनपुर ८, नुवाकोट	७.००
४०	नेपाल एगो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पोखरा २६	२.८०
४१	रामारोशन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मंगलसेन ५, अछाम	१.३४
४२	क्रिएटिभ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. प्रतापपुर २, कैलाली	१.४०
४३	गुराँश लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. धनकुटा	४.२०
४४	गणपति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. शुक्ला गण्डकी, तनहुँ	७.००
४५	इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गैडाकोट, नवलपरासी	७.००
४६	आँधिखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भिकोट, स्याङ्जा	१.९२
४७	स्वाभिमान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. तिलोत्तमा, रुपन्देही	३.८५
४८	स्पर्श लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पोखरा लेखनाथ म.न.पा. वडा नं. २६ कास्की	५.६०
४९	सवैको लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. वन्दीपुर न.पा. वडा नं. १, तनहुँ	११.२०
५०	आर्थिक समृद्धि लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भानु, तनहुँ	२.४५
५१	साधना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गोर्खा	२.४५
५२	एनआईसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. जाजरकोट	७.००
५३	सारथी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. व्यास, तनहुँ	७.००
५४	नागरिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बनेपा, काभ्रे	१.७५
५५	त्रिलोक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सुनवल, नवलपरासी	३.०१
५६	सहकार्य लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. हरिवन, सर्लाही	१.४०
५७	मनकामना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	४.५५
५८	सजिलो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गोर्खा	१४.००
५९	सत्यवति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुद्धभूमि, कपिलवस्तु	१.५८
६०	बुद्धज्योति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. लुम्बिनी सांस्कृतिक, रुपन्देही	१.२०
६१	समाज लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मलंगवा, सर्लाही	१.१४

६. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सेवाको पहुँच तथा शाखाको अवस्था

२०७५ असार मसान्तमा कायम रहेका कुल ६५ लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको शाखा संख्या २४५३ रहेको छ । यी संस्थाहरूको सेवा सात वटै प्रदेशमा पुगिसकेको छ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको सङ्ख्या बढ्दो क्रममा रहेकाले शाखा सञ्जाल थप बढ्ने देखिन्छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई यसको शाखा सञ्जाल ग्रामीण भेगमा विस्तार गर्न प्रोत्साहन गरिरहेको भएता पनि अझै अपेक्षित रूपमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो शाखा सञ्जालहरूलाई दुर्गम ग्रामीण भेगमा विस्तार गर्न सकेको छैनन् । दुर्गम ग्रामीण भेगमा लघुवित्तहरूको शाखा सञ्चालन गर्न आवश्यक न्यूनतम पूर्वाधारको अभाव, कर्मचारीहरू दुर्गम क्षेत्रमा जान नचाहने प्रवृत्ति, दुर्गम क्षेत्रमा शाखा स्थापना गर्दा लागत खर्च धेरै लाग्ने जस्ता कारणले गर्दा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू अपेक्षित रूपमा ग्रामीण भेगमा पुग्न सकेको देखिदैन ।

२०७५ असार मसान्त सम्ममा कर्णाली प्रदेशमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको शाखाहरूको उपस्थिति कमजोर देखिन्छ । कुल शाखा २४५३ मध्ये ११५ शाखा कर्णाली प्रदेशमा पुगेको छ भने १९९ शाखा सुदुरपश्चिममा पुगेको छ । यो कुल शाखा संख्याको क्रमश ४.८१ र ८.११ प्रतिशत हो । प्रदेश नं. ५ मा भने लघुवित्तको उपस्थिति बलियो देखिन्छ । यस प्रदेशमा कुल शाखाको २२ प्रतिशत शाखा यस प्रदेशमा रहेको देखिन्छ । २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको कुल सदस्य संख्या २८ लाख ५६ हजार ८ सय ५९ रहेको छ । औसतमा २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको एक शाखाले ११६५ सदस्यलाई सेवा दिइरहेको देखिन्छ ।

तालिका १.५ : २०७५ असार मसान्तमा प्रति शाखा जनसंख्याको अवस्था

कुल जनसंख्या*	२,८८,१८,२१५
लघुवित्तको वित्तीय संस्थाको कुल शाखा	२,४५३
औसतमा एक शाखाको सेवाको दायरामा रहेको जनसंख्या	११,७४८

* जनसंख्या स्रोत : केन्द्रिय तथ्यांक विभाग (<http://cbs.gov.np/image/data/Population/Population%20projection%202011-2031/PopulationProjection2011-2031.pdf>)

खण्ड (ख) स्थलगत निरीक्षण

यस विभागबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको समग्र वित्तीय स्थिति लगायत प्रचलित ऐन, नियम, नीति तथा नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट समय समयमा जारी गरिएका निर्देशनहरूको पालनाको स्थितिका सम्बन्धमा स्थलगत निरीक्षणबाट हेर्ने गरिएको छ । स्थलगत निरीक्षणको लागि आवश्यक कागजातहरू तयार गर्न सम्बन्धित संस्थालाई सामान्यतया स्थलगत निरीक्षणमा जाने मितिले ७ दिन अगावै सूचना गरिन्छ । स्थलगत निरीक्षण समष्टिगत स्वरूपको हुने भएकोले Capital adequacy, Assets quality, Management, Earning, Liquidity को आधारमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको अध्ययन गरिन्छ । साथै, सम्बन्धित संस्थाको जोखिम पक्षहरूलाई समेत मध्यनजर गरी निरीक्षण कार्य गरिन्छ । स्थलगत निरीक्षण अन्तर्गत छनौटको आधारमा संस्थाका शाखाहरू तथा संस्थाले लगानी गरेका परियोजनाहरू समेत निरीक्षण गरिन्छ । विभागले सम्बन्धित संस्थाको स्थलगत निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण देहाय बमोजिम गर्ने गरेको छ ।

- **समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण** : यस विभागले सम्बन्धित संस्थामा निरीक्षण टोली पठाई उक्त संस्थाको उच्च व्यवस्थापन र अन्य व्यवस्थापकीय क्षेत्रहरू जस्तै-अन्तरनिहित जोखिम तथा जोखिम व्यवस्थापन, कोष व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, सूचना प्रविधि, कर्जा व्यवस्थापन, निक्षेप व्यवस्थापन, वित्त व्यवस्थापन, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा संस्थागत सुशासन लगायतका क्षेत्रहरू समेटिने गरी समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण कार्य गर्ने गरेको छ ।
- **लक्षित निरीक्षण** : लघुवित्त संस्थाको जोखिम विवरण (रिस्क प्रोफाइल) को आधारमा वा विभागले मनासिब ठानेमा कुनै विशेष क्षेत्र वा कारोवार समेटिने गरी लक्षित निरीक्षण कार्य गर्ने गरेको छ ।
- **विशेष निरीक्षण** : गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण, प्रतिवेदन कार्यान्वयन इकाई, सार्वजनिक सञ्चार माध्यम, विभिन्न सरकारी एवम् अन्य निकायहरूको अनुरोध/निर्देशन/आदेश, उजुरी एवम् अन्य श्रोतबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा कुनै संस्थामा निक्षेपकर्ताको हित विपरित कार्य भइरहेको वा अनियमितता भइरहेको वा संस्था सुचारू रूपले सञ्चालन नभएको वा सर्वसाधारणलाई गलत सूचना प्रवाह गरिरहेको वा जोखिम विवरण (रिस्क प्रोफाइल) मा अप्रत्यासित परिवर्तन भएको भन्ने विभागलाई लागेमा त्यस्तो लघुवित्त वित्तीय संस्थाको जोखिमका क्षेत्रहरू समेटि विशेष निरीक्षण कार्य गर्ने गरिएको छ । यस्तो निरीक्षण आकस्मिक रूपमा पनि गर्ने गरिन्छ ।
- **अनुगमन निरीक्षण** : लघुवित्त वित्तीय संस्थाको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरूको सुधार गर्न दिईएका निर्देशनहरूको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पेश गरेको कागजात प्रति विभाग विश्वस्त हुन चाहेमा वा विभागले अनुगमन निरीक्षण आवश्यक ठानेमा संस्थामा गई वा विस्तृत विवरण वा सूचनाहरू विभागमा भिकाई अनुगमन निरीक्षण कार्य गर्ने गरिएको छ ।

१. विभागबाट स्थलगत निरीक्षण गरिएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कामकारवाहीबाट निक्षेपकर्ता एवं लगानीकर्ताहरुको हित संरक्षण भए/नभएको सुनिश्चित गर्न स्थलगत निरीक्षणले विस्तृत जानकारी प्रदान गर्दछ। प्रत्येक वर्ष सबै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको स्थलगत निरीक्षण गर्ने गरी लक्ष्य निर्धारण गर्ने गरिएको छ। २०७५ असार मसान्तमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गको वित्तीय संस्थाको रूपमा इजाजतपत्र प्राप्त लघुवित्तको कारोबार गर्ने संस्थाहरुको संख्या ६५ रहेको छ। यी मध्ये खुद्रा कर्जा कारोबार गर्ने संस्थाहरुको संख्या ६१ रहेको छ भने थोक कर्जाको कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको संख्या ४ रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा इजाजतपत्र प्राप्त संस्था मध्ये ४६ संस्थाको यस विभागबाट स्थलगत निरीक्षण सम्पन्न भएको मध्ये २०७४/०८/२६ मा ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थामा र २०७५/०३/२४ मा सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मा विशेष निरीक्षण सम्पन्न भएको छ। समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण सम्पन्न भएका ४४ संस्थाहरु देहाय बमोजिम रहेको छन्।

तालिका २.१

विभागबाट स्थलगत निरीक्षण भएको लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु

क्र. सं.	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको नाम	निरीक्षण मिति	
		देखि	सम्म
१.	समिट लघुवित्त वित्तीय लि. अनारमनी, बिर्तामोड	२०७४/०४/२२	२०७४/०४/२७
२.	नेशनल माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. निलकण्ठ, धादिङ	२०७४/०४/२२	२०७४/०४/२७
३.	नेपाल एग्रो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पोखरा	२०७४/०५/०४	२०७४/०५/०९
४.	आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मदानपुर ८, नुवाकोट	२०७४/०५/०४	२०७४/०५/०९
५.	घोडीघोडा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. श्रिपुर बेलौरी, कञ्चनपुर	२०७४/०५/०४	२०७४/०५/०९
६.	क्रिएटिभ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. प्रतापपुर २, कैलाली	२०७४/०५/०४	२०७४/०५/०९
७.	मिथिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ढल्केवर, धनुषा	२०७४/०५/१८	२०७४/०५/२३
८.	वोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भरतपुर, चितवन	२०७४/०५/१८	२०७४/०५/२३
९.	कालिका लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. वालिङ्ग, स्याङ्गजा	२०७४/०५/२६	२०७४/०५/३१
१०.	रामारोशन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मंगलसेन ५, अछाम	२०७४/०५/२७	२०७४/०६/०१
११.	एनएमबि माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हेम्जा, कास्की	२०७४/०८/१०	२०७४/०८/१५
१२.	मिमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बनेपा, काभ्रे	२०७४/०८/१०	२०७४/०८/१५
१३.	किसान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. लम्कीचुहा, कैलाली	२०७४/०८/११	२०७४/०८/१६
१४.	विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. रजहर, नवलपरासी	२०७४/०८/२४	२०७४/०८/२९
१५.	ग्लोबलआईएमई लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बेशीशहर, लमजुङ्ग	२०७४/०८/२४	२०७४/०८/२९
१६.	गणपति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. शुक्लागण्डकी, तनहुँ	२०७४/०८/२७	२०७४/०९/०३
१७.	डिप्रोक्स लघुवित्त विकास बैंक लि. भरतपुर, चितवन	२०७४/०८/२७	२०७४/०९/०३
१८.	महिला सहयात्रा माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. चितलाड, मकवानपुर	२०७४/०९/०२	२०७४/०९/०७
१९.	साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सुविधानगर, काठमाण्डौ	२०७४/०९/२४	२०७४/०९/२८
२०.	आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीसडक, काठमाण्डौ	२०७४/०९/२५	२०७४/०९/२९

२१.	आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७४/१०/०७	२०७४/१०/१२
२२.	नेपाल सेवा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. फटकसिला , सिन्धुपाल्चोक	२०७४/१०/२५	२०७४/११/०१
२३.	सूर्योदय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीवजार, स्याङ्जा	२०७४/१०/२५	२०७४/११/०१
२४.	नागवेली लघुवित्त विकास बैंक लि. अनारमनी, बिर्तामोड	२०७४/१०/२५	२०७४/११/०१
२५.	उन्नती माइक्रो फाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०७४/१०/२८	२०७४/११/०४
२६.	स्वरोजगार लघुवित्त विकास बैंक लि. वनेपा, काभ्रे	२०७४/१०/२८	२०७४/११/०४
२७.	नयाँ नेपाल लघुवित्त विकास बैंक लि. धुलिखेल, काभ्रे	२०७४/११/०६	२०७४/११/११
२८.	नेरुडे लघुवित्त विकास बैंक लि. बिराटनगर, मोरङ	२०७४/११/०८	२०७४/११/१३
२९.	इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि., गैंडाकोट, नवलपरासी	२०७४/११/११	२०७४/११/१६
३०.	फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. दुहवी, सुनसरी	२०७४/११/२५	२०७४/११/३०
३१.	आँधिखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि., भिकोट, स्याङ्जा	२०७४/११/२९	२०७४/१२/०४
३२.	समता लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पिप्रा, सिमरा	२०७४/१२/२	२०७४/१२/१७
३३.	जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७४/१२/१३	२०७४/१२/१८
३४.	महुली सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बगधुवा, सप्तरी	२०७४/१२/१४	२०७४/१२/१९
३५.	स्वदेशी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. इटहरी, सुनसरी	२०७४/१२/१९	२०७४/१२/२४
३७.	लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. महाराजगंज, काठमाण्डौ	२०७५/०१/२३	२०७५/०१/२८
३८.	सिभिल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. चूचेपाटी, काठमाण्डौ	२०७५/०१/२३	२०७५/०१/२८
३९.	सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हाँसपोसा, इटहरी	२०७५/०२/२२	२०७५/०२/२७
४०.	स्वावलम्बन लघुवित्त विकास बैंक लालकोलोनी मार्ग, काठमाण्डौ	२०७५/०२/२८	२०७५/०३/०१
४१.	चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७५/०२/२८	२०७५/०३/०२
४२.	नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गजुरी, धादिङ	२०७५/०३/०२	२०७५/०३/०७
४३.	जनसेवी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. कुश्मा, पर्वत	२०७५/०३/०४	२०७५/०३/१०
४४.	मेरो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बट्टार, नुवाकोट	२०७५/०३/०९	२०७५/०३/१४

२. विभागबाट स्थलगत निरीक्षण गरिएका सहकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू

२.१ सीमित बैकिङ कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त सहकारी संस्थाहरू

सहकारी ऐन, २०४८ अन्तर्गत स्थापना भई यस बैकबाट सीमित बैकिङ कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त गरेका सहकारी संस्थाहरूले नेपाल राष्ट्र बैकद्वारा जारी गरिएको निर्देशनको अधिनमा रही सीमित बैकिङ कारोबार गर्दै आएका छन् । यी संस्थाहरूको कुल सम्पत्ति/दायित्व २०७४ असार मसान्तमा रू. ३३ अर्ब ८ करोड रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा रू. ४२ अर्ब २९ करोड पुगेको छ । त्यसैगरी, २०७४ असार मसान्तसम्ममा यी संस्थाहरूको निक्षेप संकलन रू. २५ अर्ब ४० करोड रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा रू. ३३ अर्ब १४ करोड रहेको छ । २०७४ असार मसान्तसम्ममा यी संस्थाहरूको कर्जा तथा सापटी रू. २१ अर्ब ३७ करोड रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा रू. २६ अर्ब ७९ करोड पुगेको छ । सीमित बैकिङ कारोबार गर्न यस बैकबाट अनुमति प्राप्त सहकारी संस्थाहरूलाई २०७५ साउन १ गतेदेखि यस बैकको नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय दायराबाट अलग गराइएको छ । २०७५ असार मसान्तमा सीमित बैकिङ कारोबार गर्न इजाजत प्राप्त सहकारी संस्थाहरूको संख्या १४ रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागले देहायका ३ वटा सीमित बैकिङ कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरू स्थलगत निरीक्षण गरेको छ ।

२.२ वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त गैर-सरकारी संस्थाहरू

संस्था दर्ता ऐन, २०३४ अन्तर्गत स्थापना भई वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्था सम्बन्धी ऐन, २०५५ को प्रावधान अनुसार २०७५ असार मसान्तमा नेपाल राष्ट्र बैकबाट लघुकर्जा कारोबार गर्न इजाजतपत्र प्राप्त गैर-सरकारी संस्थाहरूको संख्या २४ रहेको छ । २०७५ असार मसान्तमा यी संस्थाहरूको कुल साधन/उपयोग रू. २४ अर्ब ४३ करोड रहेको छ । २०७५ असार मसान्तमा वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न इजाजत प्राप्त गैरसरकारी संस्थाहरूको संख्या २४ रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागले देहायका ३ वटा वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्ने गैर-सरकारी संस्थाहरूको स्थलगत निरीक्षण गरेको छ ।

तालिका २.२

विभागबाट स्थलगत निरीक्षण भएका सहकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू

क्र. सं.	सहकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू	निरीक्षण मिति	
		देखी	सम्म
	क) सहकारी संस्थाहरू		
१.	श्री नवजीवन को-अपरेटीभ्स सहकारी संस्था, धनगढी, कैलाली	२०७४/०५/११	२०७४/०५/१३
२.	किसान बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लिमिटेड, लम्की, कैलाली	२०७४/०५/१६	२०७४/०५/१८
३.	महिला सहकारी संस्था, कुलेश्वर, काठमाडौं	२०७४/१२/१४	२०७४/१२/१६
	ख) गैर सरकारी संस्थाहरू		
१.	ग्रामीण सेवा नेपाल, भजनी, कैलाली	२०७४/०५/१०	२०७४/०५/१२
२.	महिला उपकार मञ्च, कोहलपुर, बाँके	२०७४/०५/२०	२०७४/०५/२२
३.	विकासको लागि स्थानीय स्वयंसेवकहरूको प्रयास, धनकुटा	२०७४/०९/०६	२०७४/०९/०८

खण्ड (ग) गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण

नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०५८ को दफा ८४ मा भएको व्यवस्था बमोजिम यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन अनुसार सबै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूबाट प्राप्त वित्तीय विवरण लगायतका तथ्याङ्क एवं सूचनाका आधारमा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण गर्ने गरिएको छ। गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनले पूर्वचेतावनी सङ्केत (Early Warning Signals) प्रदान गर्ने भएकोले सम्बन्धित वित्तीय संस्थालाई बेलैमा सुधारात्मक उपायहरू अवलम्बन गर्न निर्देशन दिन सहयोग पुऱ्याउंदछ। नेपाल राष्ट्र बैङ्क, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण विनियमावली, २०७४ लागू भएपछि विशेष गरी लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको पूँजीको पर्याप्तता, कर्जा बर्गिकरण, क्षेत्रगत कर्जा तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था, आम्दानीको अवस्था, तरलता र निक्षेपको अवस्था, बजार संवेदनशीलता लगायतका विवरणहरूको विश्लेषण सहितको गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण गर्ने गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागको सुपरिवेक्षकीय दायरामा रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विश्लेषण तथा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षणबाट देखिएका कमी कमजोरीहरूलाई सुधार गर्न आवश्यक निर्देशन दिनुका साथै सोको पालना अवस्था सम्बन्धमा अनुगमन समेत गरिएको छ। लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विश्लेषण तथा वार्षिक साधारण सभाको प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा आवश्यकता अनुसार निर्देशनहरू समेत दिने गरिएको छ।

१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विश्लेषण

विभागको सुपरिवेक्षकीय दायराभित्र रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विवरणको आधारमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विश्लेषण गरिन्छ। वित्तीय विश्लेषण गर्दा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण इकाईले मूलतः देहायका विषय समेट्दछ।

- (क) पूँजी पर्याप्तता,
- (ख) पूँजीकोष तथा न्यूनतम पूँजीको स्थिति,
- (ग) विभिन्न प्रकारका जोखिमको अवस्था,
- (घ) बजार संवेदनशीलता,
- (ङ) कर्जा वर्गीकरण, क्षेत्रगत कर्जा तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था,
- (च) वर्गीकृत कर्जा, कर्जा नोक्सानी व्यवस्था र सुरक्षण अनुसारको कर्जा,
- (छ) वाणिज्य बैंक वा वित्तीय संस्थाको कुल सम्पत्ति, आकार र वृद्धि,
- (ज) आम्दानीको अवस्था,
- (झ) तरलता र निक्षेपको अवस्था,
- (ञ) तरलता र प्रतिफलको स्थिति,
- (ट) निक्षेप संरचना, एकाग्रता र वृद्धि,
- (ठ) कर्जा संरचना, एकाग्रता र वृद्धि,
- (ड) व्याजदरको स्थिति, प्रवृत्ति र स्तर,
- (ढ) गैर-बैंकिङ्ग सम्पत्तिको स्थिति र वृद्धि,
- (ण) विदेशी विनिमयसँग सम्बन्धित कारोवार,

(त) पूर्व चेतावनी सङ्केत (अर्लिन वार्निङ्ग सिग्नल) र

(थ) विभागले तोकेका अन्य विषयहरू ।

विभागको सुपरिवेक्षकीय दायराभित्र रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वित्तीय विवरणको आधार तयार गरिएको समग्र वित्तीय अवस्था निम्न बमोजिम रहेको छ ।

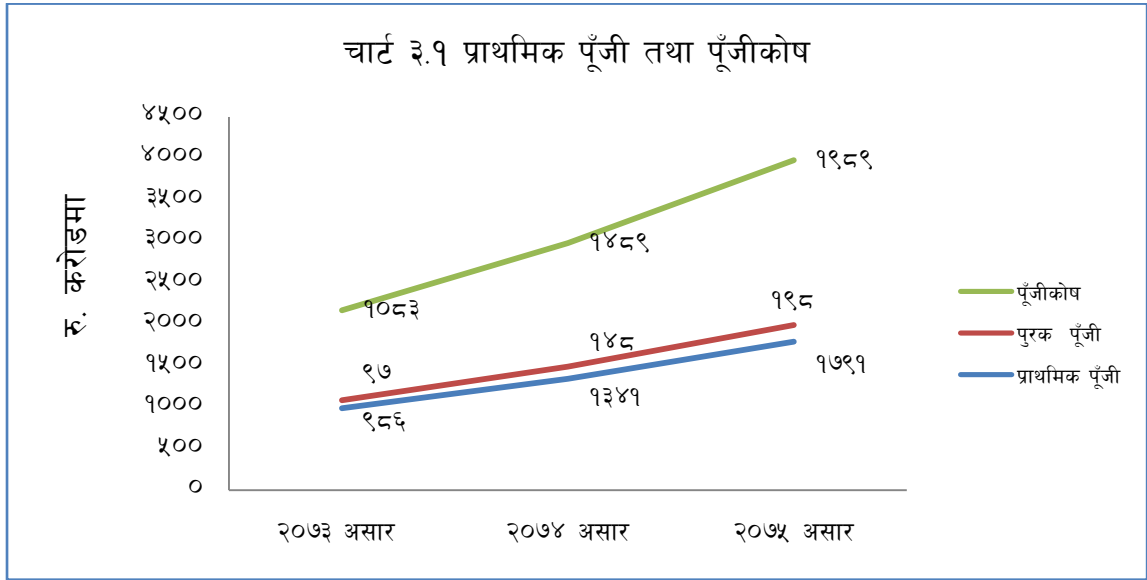
१.१ प्राथमिक पूँजी तथा पूँजीकोष

२०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको चुक्ता पूँजी २०७४ असार मसान्तको ७ अर्ब ८३ करोडको तुलनामा १६.०९ प्रतिशतले वृद्धि भई ९ अर्ब ९ करोड पुगेको देखिन्छ । त्यस्तै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको कुल पूँजीकोष अघिल्लो असार मसान्तको रु १४ अर्ब ८९ करोडको तुलनामा ३३.५५ प्रतिशतले वृद्धि भई २०७५ असार मसान्तमा रु १९ अर्ब ८९ करोड भएको छ भने प्राथमिक पूँजी रु १३ अर्ब ४१ करोडबाट ३३.५५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु १७ अर्ब ९१ करोड कायम भएको छ । २०७५ असार मसान्तमा जोखिम भारित सम्पत्तिसंग प्राथमिक पूँजी अनुपात ११.३६ प्रतिशत रहेको छ भने जोखिम भारित सम्पत्तिसंग पूँजीकोष अनुपात १२.६१ प्रतिशत रहेको छ । २०७४ असार मसान्तमा यस्तो अनुपात क्रमशः ११.७१ तथा १३.०० प्रतिशत रहेको थियो ।

तालिका ३.१
प्राथमिक पूँजी तथा पूँजीकोष

रु. करोडमा

विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
	(१)	(२)	(३)		
चुक्ता पूँजी	६,१६	७,८३	९,०९	२७.११	१६.०९
प्राथमिक पूँजी	९,८६	१३,४१	१७,९१	३६.०३	३३.५५
पूँजीकोष	१०,८३	१४,८९	१९,८९	३७.५४	३३.५५
जोखिम भारित सम्पत्ति	८५,३६	११४,५८	१५७,६९	३४.२३	३७.६२
प्राथमिक पूँजी/जोखिम भारित सम्पत्ति अनुपात (प्रतिशत)	११.५५	११.७१	११.३६		
पूँजीकोष/जोखिम भारित सम्पत्ति अनुपात (प्रतिशत)	१२.६८	१३.००	१२.६१		

१.२ जोखिम भारित सम्पत्ति/कुल सम्पत्ति अनुपात

२०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कुल सम्पत्ति २०७४ असार मसान्तको तुलनामा ३४.१५ प्रतिशतले वृद्धि भई २०७५ असार मसान्तमा रु. १ खर्ब ६६ अर्ब ९७ करोड हुन आएको छ । २०७४ असार मसान्तमा कुल सम्पत्ति अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा ३२.१७ प्रतिशतले बढी रु १ खर्ब २४ अर्ब ४७ करोड हुन आएको थियो । २०७५ असार मसान्तमा कुल सम्पत्तिमा जोखिम भारित सम्पत्तिको अनुपात ९४.४४ प्रतिशत रहेको छ, जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षमा ९२.०६ प्रतिशत रहेको थियो । २०७५ असार मसान्तमा कुल जोखिम भारित सम्पत्ति रु १ खर्ब ५७ अर्ब ६९ करोड रहेको छ ।

तालिका ३.२
कुल सम्पत्ति तथा जोखिम भारित सम्पत्ति

विवरण	२०७३ असार	२०७४ असार	२०७५ असार	प्रतिशत परिवर्तन	
	(१)	(२)	(३)	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
कुल सम्पत्ति	९४,१७	१,२४,४७	१,६६,९७	३२.१७	३४.१५
जोखिम भारित सम्पत्ति	८५,३६	१,१४,५८	१,५७,६९	३४.२३	३७.६२
जोखिम भारित सम्पत्ति/कुल सम्पत्ति अनुपात (प्रतिशत)	९०.६४	९२.०६	९४.४४		

१.३ लगानी

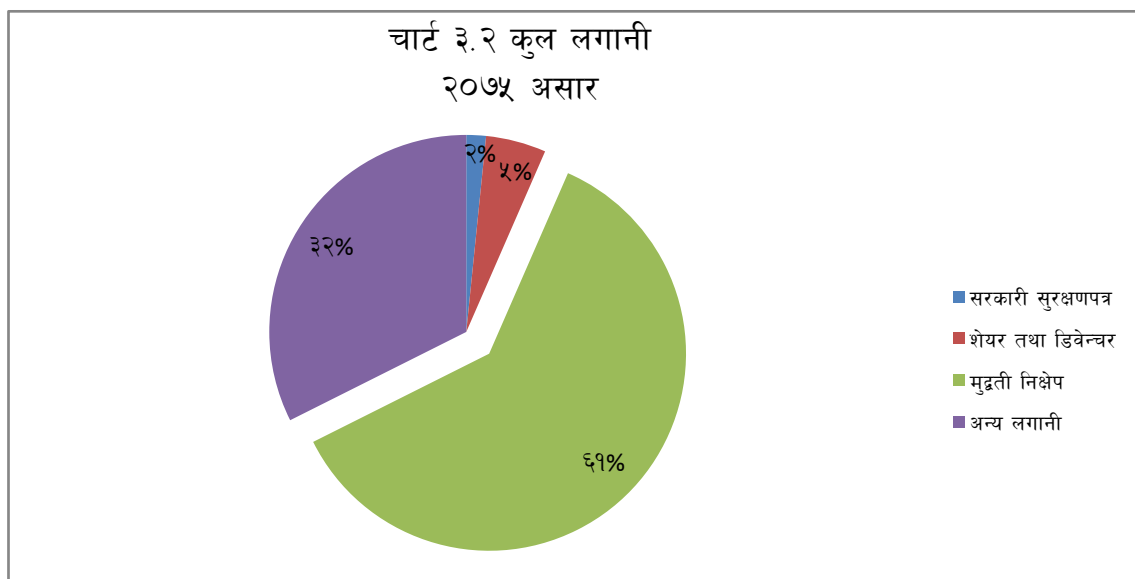
२०७४ असारको कुल लगानी रु. ३ अर्ब १३ करोडको रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा २३.१९ प्रतिशतले ह्रास आई रु. २ अर्ब ४१ करोडमा सीमित हुन पुगेको देखिन्छ । २०७३ असारमा कुल लगानी रु. २ अर्ब ५३ करोड रहेको थियो । २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्तहरुले सरकारी सुरक्षणपत्रमा रु ३ करोड ८७ लाख लगानी गरेको देखिन्छ । २०७५ असार मसान्तमा शेयर तथा डिभेन्चर लगानी र प्राथमिक पुँजी अनुपात ०.६६५ रहेको छ । शेयर तथा डिभेन्चरमा गरेको लगानी भने गत आर्थिक वर्षको तुलनामा १५१.७४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु ११ करोड ९१ लाख रहेको देखिन्छ ।

तालिका ३.३

लगानी विवरण

रु करोडमा

विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
	(१)	(२)	(३)		
सरकारी सुरक्षणपत्र	३.८७	३.८७	३.८७	०.००	०.००
शेयर तथा डिभेन्चर	३.८५	४.७३	११.९१	२२.९८	१५१.७४
मुद्रती निक्षेप	२०३	२०१	१४७	-०.८३	-२७.०३
अन्य लगानी	४२	१०३	७८	१४४.१२	-२४.५९
जम्मा लगानी	२५३	३१३	२४१	२३.८४	-२३.१९
प्राथमिक पुँजी	९,८६	१३,४१	१७,९१		
शेयर तथा डिभेन्चर लगानी/ प्राथमिक पुँजी अनुपात	०.३९०	०.३५३	०.६६५		

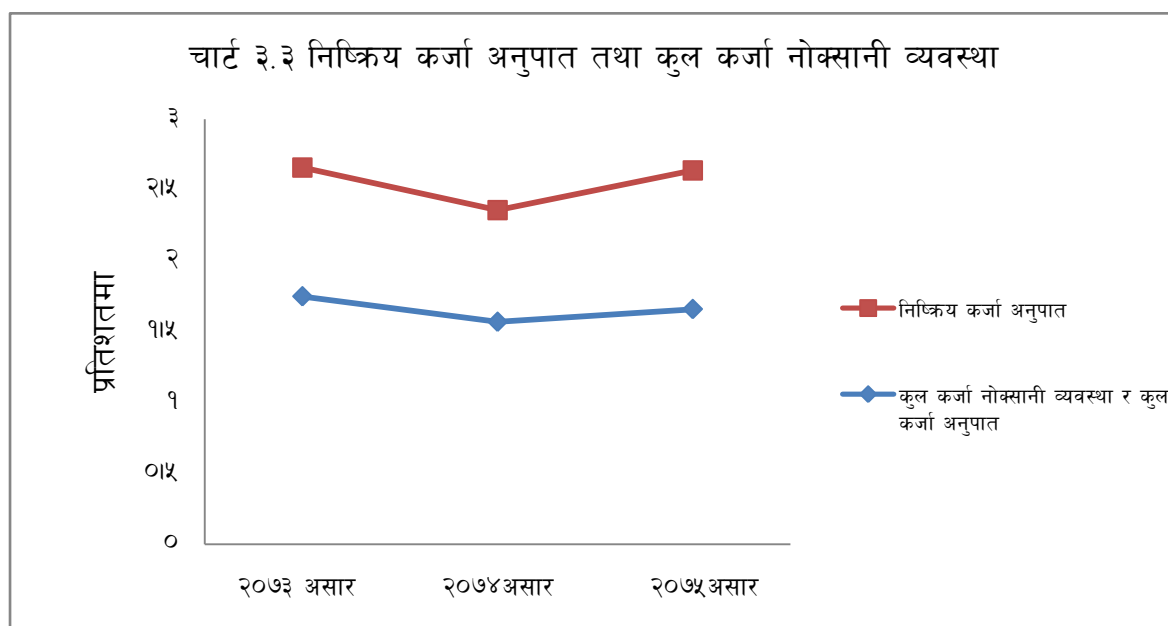
१.४ कर्जा तथा सापटको वर्गीकरण

२०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको निष्कृत्य कर्जा अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको रु.८४ करोडको तुलनामा ७०.७० प्रतिशतले वृद्धि भई रु. १ अर्ब ४३ करोड पुगेको छ। समीक्षा अवधिमा कुल कर्जा तथा सापटमा निष्कृत्य कर्जाको अनुपात ०.९८ प्रतिशत रहेको छ। निष्कृत्य कर्जाको अनुपात २०७४ असार मसान्तमा ०.७९ प्रतिशत र २०७३ असार मसान्तमा ०.९१ प्रतिशत रहेको थियो। समीक्षा अवधिमा लघुवित्त संस्थाहरुको कुल कर्जा सापट गत आर्थिक वर्षको तुलनामा ३६.८९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु १ खर्ब ४५ अर्ब ९६ करोड हुन आएको छ। जुन अघिल्लो वर्ष १ खर्ब ६ अर्ब ६३ करोड रहेको थियो।

तालिका ३.४
कर्जा तथा सापटको वर्गीकरण

रु करोडमा

कर्जा विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
सक्रिय कर्जा	७६,५४	१,०५,७९	१,४४,५३	३८.२१	३६.६२
निष्क्रिय कर्जा	७०	८४	१,४३	२०.१८	७०.७०
कुल कर्जा तथा सापट	७७,२४	१,०६,६३	१,४५,९६	३८.०५	३६.८९
कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था	१,३५	१,६७	२,४२		
कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्था / कुल कर्जा अनुपात	१.७५	१.५७	१.६६		
निष्क्रिय कर्जा अनुपात	०.९१	०.७९	०.९८		

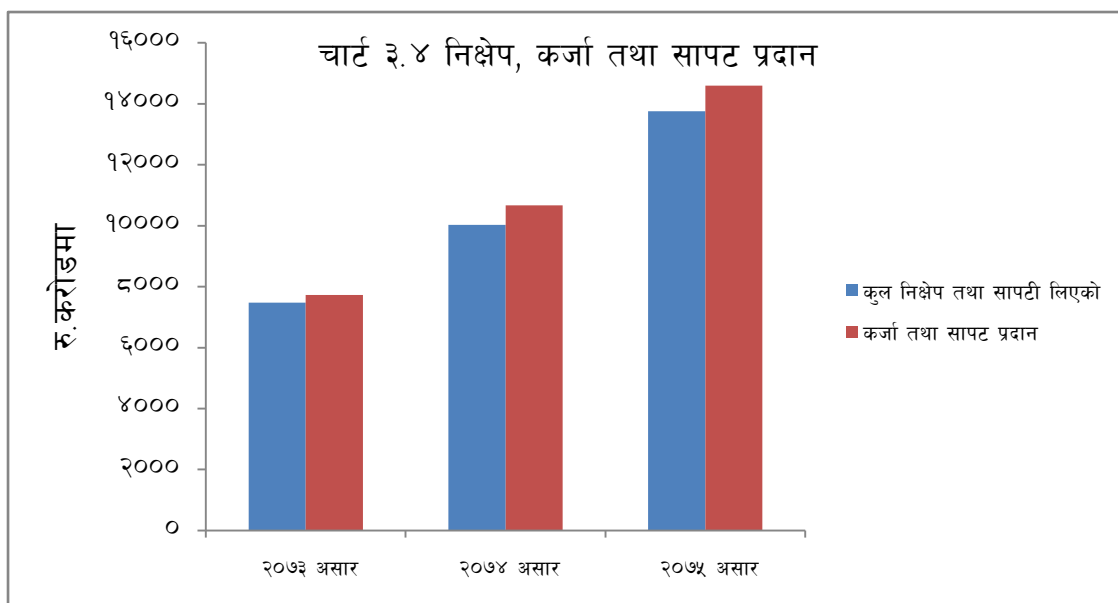

१.५ कर्जा र निक्षेप अनुपात

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको समग्र कर्जा/निक्षेप अनुपात २०७५ असार मसान्तमा १०६.१४ प्रतिशत रहेको छ । २०७४ असार मसान्तमा कर्जा/निक्षेप अनुपात १०६.३५ प्रतिशत रहेको थियो । २०७५ असार मसान्तमा लिएको कुल निक्षेप तथा सापटी २०७४ असार मसान्तको तुलनामा ३७.१६ प्रतिशतले वृद्धि भई रु १ खर्ब ३७ अर्ब ५१ करोड पुगेको छ । त्यस्तै प्रदान गरेको कर्जा तथा सापट गत वर्षको तुलनामा ३६.८९ प्रतिशतले बढी १ खर्ब ४५ अर्ब ९६ करोड रहेको देखीन्छ ।

तालिका ३.५
कर्जा, निक्षेप अनुपात

विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
	(१)	(२)	(३)		
कुल निक्षेप तथा सापटी लिएको	७४,८०	१,००,२६	१,३७,५१	३४.०३	३७.१६
कर्जा तथा सापट प्रदान	७७,२४	१,०६,६३	१,४५,९६	३८.०५	३६.८९
कर्जा निक्षेप अनुपात (प्रतिशत)	१०३.२६	१०६.३५	१०६.१४		

१.६ गैर-बैंकिङ सम्पत्ति

समीक्षा अवधि सम्म लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको गैर-बैंकिङ सम्पत्ति रहेको देखिदैन ।

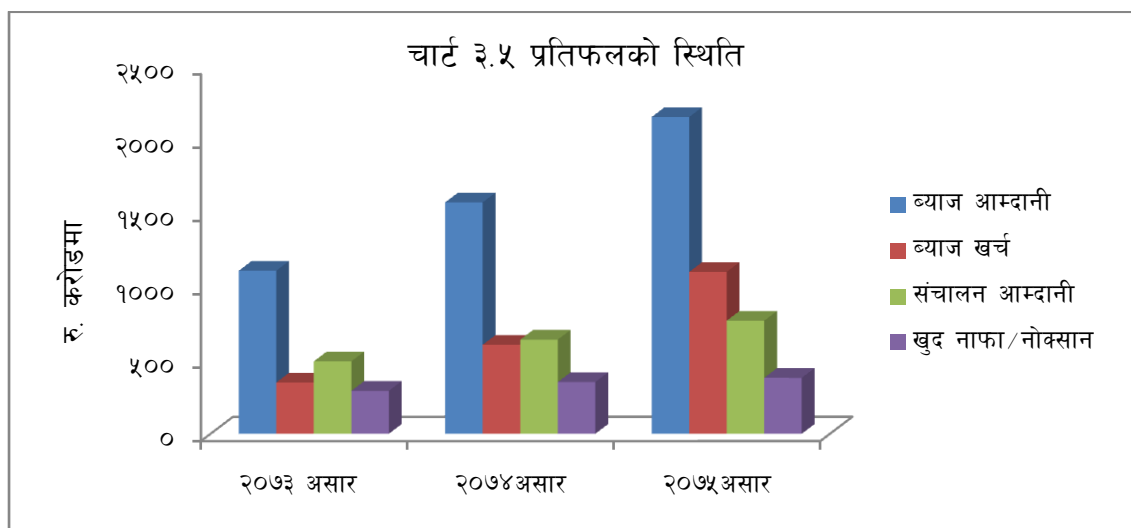
१.७ प्रतिफलको स्थिति

२०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको खूद नाफामा अघिल्लो आर्थिक वर्षको रु ३ अर्ब ५२ करोडको तुलनामा ८.१८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३ अर्ब ८१ करोड पुगेको छ। २०७५ असार मसान्तमा ब्याज आमदानी २१ अर्ब ५७ करोड, ब्याज खर्च ११ अर्ब २ करोड र संचालन आमदानी ७ अर्ब ७० करोड रहेको छ।

तालिका ३.६
प्रतिफलको स्थिति

रु करोडमा

विवरण	२०७३ असार	२०७४ असार	२०७५ असार	प्रतिशत परिवर्तन	
	(१)	(२)	(३)	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
ब्याज आमदानी	११,१०	१५,७६	२१,५७	४२.११	३६.८०
ब्याज खर्च	३,४९	६,०६	११,०२	७३.५५	८१.९८
संचालन आमदानी	४,९३	६,४१	७,७०	२९.९१	२०.०८
खूद नाफा/नोक्सान	२,९२	३,५२	३,८१	२०.७०	८.१८

१.८ तरलता

२०७४ असार मसान्तको तुलनामा २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको कुल तरल सम्पत्तिमा ७९.३० प्रतिशतले वृद्धि भई २२ अर्ब ९८ करोड हुन आएको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा तरल सम्पत्ति १२ अर्ब ८१ करोड रहेको थियो।

अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्तहरुसंग रहेको नगद मौज्दातमा ४६.९४ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. १० करोडबाट रु. १४ करोड ७४ लाखमा पुगेको छ।

लघुवित्तहरुको तरल सम्पत्ति/कुल निक्षेप अनुपात आर्थिक वर्ष २०७५ असार मसान्तमा ४६.०६ प्रतिशत रहेको छ। २०७४ असार मसान्त र २०७३ असार मसान्तमा यस्तो अनुपात क्रमशः ३७.२५ प्रतिशत तथा ४५.३७ प्रतिशत रहेको थियो।

तालिका ३.७
तरलताको स्थिति

रु करोडमा

विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
	(१)	(२)	(३)		
नगद	७.१०	१०.००	१४.७४	४०.६१	४६.९४
नेपाल राष्ट्र बैंक मौज्जात	४४.९२	६०.३२	७३.३१	३४.२९	२१.५२
बैंक तथा वित्तीय संस्था मौज्जात	१०,३०	१२,०८	२२,०७	१७.२४	८२.७१
सरकारी सुरक्षणपत्रमा लगानी	३.८७	३.८७	३.८७	०.००	०.००
कुल तरल सम्पत्ति	१०,८६	१२,८१	२२,९८	१८.०४	७९.३०
कुल निक्षेप	२३,९४	३४,४२	४९,९१	४३.७६	४५.०१
तरल सम्पत्ति/ कुल निक्षेप (प्रतिशत)	४५.३७	३७.२५	४६.०६		

१.९ वित्तीय स्रोत (सापटी लिएको तथा निक्षेप) परिचालन

२०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुको निक्षेप रु.४९ अर्ब ९१ करोड र सापटी लिएको रु ८७ अर्ब ६० करोड गरी जम्मा रु.१ खर्ब ३७ अर्ब ५१ करोड कुल वित्तीय स्रोत रहेको देखिन्छ । जुन २०७४ असार मसान्तको कुल वित्तीय स्रोत १ खर्ब २६ करोडको तुलनामा ३७.१६ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । वित्तीय स्रोत सङ्कलन अनुपात २०७४ असार मसान्तमा प्राथमिक पूँजीको ७.७६ गुणा रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा ७.९७ गुणा हुन आएको छ ।

तालिका ३.८
वित्तीय स्रोत संकलन विवरण

रु करोडमा

विवरण	२०७३	२०७४	२०७५	प्रतिशत परिवर्तन	
	असार	असार	असार	(२-१)/(१)*१००	(३-२)/(२)*१००
	(१)	(२)	(३)		
(क) निक्षेप	२३,९४	३४,४२	४९,९१	४३.७६	४५.०१
(ख) सापटी लिएको	५०,८६	६५,८४	८७,६०	२९.४४	३३.०५
कुल वित्तीय स्रोत संकलन	७४,८०	१,००,२६	१,३७,५१	३४.०३	३७.१६
प्राथमिक पूँजी (अघिल्लो त्रयमास)	९,४२	१२,९१	१७,२४		
वित्तीय स्रोत संकलन/प्राथमिक पूँजी अनुपात (गुणा)	७.९४	७.७६	७.९७		

२. आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को वार्षिक साधारण सभा प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा दिइएका निर्देशनहरू

यस विभागको सुपरिवेक्षकीय दायराभित्र रहेका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको वाह्य लेखा परीक्षण प्रतिवेदनका आधारमा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण गरी वार्षिक साधारणसभा प्रयोजनका लागि वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्दा देहाय बमोजिमका मुख्य मुख्य निर्देशनहरू दिइएको ।

२.१ निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाले विभिन्न लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल ग्रामीण विकास बैंक) को संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी यस बैंकको निर्देशन बमोजिम निसर्ग गर्नुपर्नेमा सो निर्देशन पालना नगरेको सम्बन्धमा स्पष्टीकरण पेश गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.२ आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आगामी साधारणसभाबाट संस्थाको नाम बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) को व्यवस्था बमोजिम परिमार्जन गरी कार्यान्वयन गर्न ।
२. आन्तरिक लेखापरिक्षक एच.काफ्ले एण्ड एसोसियट्सलाई सञ्चालक समितिको निर्णय विना रु.३,९६,०००/- थप भूक्तानी दिइएको सम्बन्धमा स्पष्ट गर्न ।
३. संस्थामा यस बैंकबाट स्वीकृत प्राप्त “घ” वर्गको लघुवित्त वित्तीय संस्था नेपाल ग्रामीण विकास बैंक लि.(तत्कालिन पश्चिमाञ्चल ग्रामीण विकास बैंक लि.) ले ०.५ प्रतिशत लगानी गरेकोले शेयर निसर्ग गराउनेतर्फ पहल गर्न ।

२.३ डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “लघुवित्त विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई लघुवित्त विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.४ छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षण, यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका अन्य कैफियतहरु पूनः नदोहोरिने गरी यथासिघ्र सुधार गर्न ।

२.५ स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ बमोजिम बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा पाँच र बढीमा सात जना संचालकहरु मात्र रहने व्यवस्था रहेकोमा सो व्यवस्थाको पालना गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “लघुवित्त विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई लघुवित्त विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।
३. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. १० को बुंदा नं. १०.१० बमोजिम “घ” वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको संस्थापक वा संस्थापक समुहको शेयरमा प्रचलित कानुन बमोजिम संस्थापित सहकारी संस्थाहरुले संस्थागत रुपमा लगानी गर्न नपाउने व्यवस्था रहेकोमा महिला सहकारी संस्था लिमिटेड, टेकु काठमाण्डौले संस्थापक शेयरधनीको रुपमा गरेको लगानी हालसम्म पनि विनिवेश नगरेकोले उक्त सहकारी संस्थाले संस्थापक शेयरधनीका रुपमा गरेको सम्पूर्ण लगानी रकम विनिवेश गर्ने व्यवस्था गर्नुहुन । साथै, सहकारी संस्थाले आफ्नो नाममा रहेको संस्थापक शेयर विनिवेश नगरेसम्म उक्त संस्थाले प्राप्त गर्ने सम्पूर्ण बोनस शेयर तथा नगद लाभांश रोक्का राखने व्यवस्था मिलाई यस विभागलाई जानकारी गराउन ।

२.६ साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४(३) मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।
२. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी संस्थाको नामको पछाडी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.७ नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक

साधारणसभावाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.८ नयाँ नेपाल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ बमोजिम ७ जना सञ्चालकहरूमध्ये एक जना स्वतन्त्र सञ्चालक अबिलम्ब नियुक्ति गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा ५ र ६ मा सञ्चालनमा रहेका “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाइएकोले आगामी वार्षिक साधारणसभावाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी संस्थाको नामको पछाडी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।
३. यस बैंकबाट इजाजतप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन-२०७४ को निर्देशन नं.१२ को (१.३) बमोजिम अनिवार्य रूपमा कर्जा सूचना लिन ।
४. संस्थामा रहेको खराब कर्जाको अंश घटाउन ।

२.९ मिथिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभावाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.१० समिट लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिने ।
२. संस्थाको नाममा “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई लघुवित्त विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभावाट संस्थाको नाममा रहेको “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.११ स्वरोजगार लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४(३) मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.१२ फर्स्ट माईक्रोफाइनान्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षण लगायत यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका अन्य कैफियतहरु समेत पूनः नदोहोरिने गरी यथासिघ्र सुधार गर्न ।

२.१३ नागवेली लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ वमोजिम बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा पाँच र बढीमा सात जना संचालकहरु मात्र रहने व्यवस्था रहेकोले सो वमोजिम संचालक समिति पुर्नगठन गर्न ।
२. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
३. संस्थाको नाममा “लघुवित्त विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई लघुवित्त विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.१४ कालिका लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ वमोजिम ७ जना सञ्चालकहरुमध्ये एक जना स्वतन्त्र सञ्चालक अबिलम्ब नियुक्ति गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा ५ र ६ मा सञ्चालनमा रहेका “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाइएकोले आगामी वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी संस्थाको नामको पछाडी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।
३. यस बैंकबाट मिति २०७४/०४/१९ मा जारी “ बैंक तथा वित्तीय संस्थाका संचालक र कार्यकारी प्रमुखको नियुक्तीका लागि आवश्यक योग्यता तथा कार्य अनुभव सम्बन्धी विनियमावली, २०७४” अनुरूप संचालक हुन योग्यता र कार्य अनुभव पुगेका शेयरधनी सदस्यहरुलाई मात्र संचालक समितिमा नियुक्त/मनोनित गरी जानकारी गराउन ।
४. सञ्चालक समितिका सदस्यहरुले भारत भ्रमण गर्दा संस्थाको स्वीकृत नीति, नियम विपरित दैनिक भत्ता बापत बढी भूक्तानी लिएको USD ३,१५० सम्बन्धित सञ्चालकहरुबाट असुल उपर गरी जानकारी दिन ।

२.१५ मिमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको नाममा “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “डेभलपमेन्ट बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।

२.१६ जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ बमोजिम ७ जना सञ्चालकहरूमध्ये एक जना स्वतन्त्र सञ्चालक अबिलम्ब नियुक्ति गर्न ।
२. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा ५ र ६ मा सञ्चालनमा रहेका “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाइएकोले आगामी वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी संस्थाको नामको पछाडी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।
३. यस बैंकबाट इजाजतप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं.६.६(१) अनुरूप हुनेगरी समिति तथा उप-समितिहरू गठन गर्न ।
४. कर्जा सम्बन्धी कानूनी तथा अन्य कागजातहरू अद्यावधिक गर्नुहुन साथै कर्जा मागभन्दा बढी हुनेगरी कर्जा स्वीकृत गर्नु तथा स्वीकृत कर्जा रकमभन्दा न्यून हुनेगरी धितो सम्पत्ति रोक्का राख्नुको कारण स्पष्ट पार्न ।
५. कर्मचारी तथा सञ्चालकहरूको व्यक्तिगत फाइल अद्यावधिक गर्न ।
६. यस बैंकबाट इजाजतप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन - २०७४ को निर्देशन नं.४.१(ज) अनुसार साविकमा व्यवस्था गरिएको लघु सुरक्षण कोषलाई यस निर्देशन बमोजिम ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) मा समायोजन गर्न ।

२.१७ वोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२.१८ लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षण, यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका अन्य कैफियतहरू यथासिघ्र सुधार गर्न ।

२.१९ सिभिल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ अनुरूप स्वतन्त्र सञ्चालकको नियुक्ति गरी जानकारी गराउन ।

२.२० महिला सहयात्रा माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी गराउन ।
२. यस बैंकबाट वित्तीय कारोवार गर्न इजाजतप्राप्त गर्नु अघि संस्थापक शेयरधनीहरुबाट प्राप्त भएको रकमको ब्याज आम्दानीबाट सम्पूर्ण खर्च कटाई बांकी हुन आएको रकमलाई पूँजी समायोजन कोषमा देखाइएकोमा अब उपरान्त उक्त रकमलाई ब्याज आम्दानी हिसावमा लेखाकन गरी हिसाव मिलान गर्न ।
३. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं. ४ को बुँदा नं. ४.१ को उपबुँदा (ज) अनुसार कर्जा सुरक्षण कोष र जीवन तथा आवास कोषहरुमा जम्मा गरिएको रकम ग्राहक संरक्षण कोषमा जम्मा गरी सोको जानकारी गराउन ।

२.२१ किसान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ अनुरूप स्वतन्त्र सञ्चालकको नियुक्ति गर्न ।

२.२२ विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.२३ एनएमबि माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षकका साथै स्थलगत तथा गैर स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याएका अन्य कैफियतहरु समेत पूनः नदोहोरिने गरी सुधार गर्न ।

२.२४ फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.२५ ग्लोबलआईएमई लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. कर्जा नोक्सानी व्यवस्था साथै सन्तुलन परीक्षण तयार गर्दा संस्थाको बैकिङ्ग सफ्टवेयरमा देखिएको समस्या यथाशीघ्र सुधार गर्न ।

२.२६ महली सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.२७ सूर्योदय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षणका साथै यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर स्थलगत सुपरीवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरु पूनः नदोहोरिने गरी यथाशीघ्र सुधार गर्न ।

२.२८ मेरो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।
२. संस्थाले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा २१ को उपदफा १ बमोजिम संचालक समितिको बैठक बर्षमा कमिमा १२ पटक बस्नुपर्ने र दुई बैठक बिचको अन्तर ६० दिनभन्दा बढी हुन नहुने व्यवस्थाको पालना गर्न ।
३. नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्त गरी निजको संयोजकत्वमा पदपूर्ति समिति गठन गर्न ।

२.२९ समता लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखा परिक्षण, बाह्य लेखा परिक्षणका साथै यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर स्थलगत सुपरीवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरु पूनः नदोहोरिने गरी यथाशीघ्र सुधार गर्न ।

२.३० आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.३१ सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. यस बैंकबाट इजाजतप्राप्त 'घ' वर्गका वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं. ८.६ मा उल्लेख भएको प्रावधान विपरित संस्थाले मिति २०७०।३।२८ मा रु. १ करोड ३७ लाख ५५ हजारमा खरिद गरेको पाँचखाल-५, काभ्रेका साथै ठिंगन-१, मकवानपुरमा खरीद गरेको जग्गा खरिद भएको मितिले ३ वर्षसम्म पनि स्वप्रयोजनमा ल्याएको वा विक्री पनि गरेको नदेखिएकोले उक्त जग्गा स्वप्रयोजनमा ल्याउनु वा विक्री गर्न ।
२. यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त 'घ' वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं. १०(७) बमोजिम संस्थापक शेयरमा तोकिएको सीमाभन्दा बढी हुने गरी तत्कालीन प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्री स्वयम्भु राम जोशी र निजको एकाघर परिवारका साथै निजहरु सम्बद्ध संस्थाको लगानी रहेकोले यस बैंकले तोके बमोजिमको सीमामा ल्याउन ।
३. यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त 'घ' वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं. १२.(१.१), (१.२), (१.३०) बमोजिम संस्थाले अनिवार्य रुपमा कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता लिनुपर्ने, कर्जाको विवरण अद्यावधिक गराउनु पर्ने र रु. ५० हजार वा सो भन्दा बढीको कर्जा प्रवाह गर्दा कर्जा सूचना लिनुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा संस्थाले कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता नै लिएको नदेखिएको तथा

शाखाहरुले सबै स्थानीय लघुवित्त संस्थाहरुसंग शाख सूचना माग गर्ने नगरेको सन्दर्भमा अनिवार्य रूपमा निर्देशनमा तोकिए बमोजिम गर्न ।

२.३२ नेशनल माइक्रोफाइनान्स वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गरी सोको जानकारी दिन ।

२.३३ नेपाल ग्रामीण लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ बमोजिम बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा पाँच र बढीमा सात जना संचालकहरु मात्र रहने व्यवस्था रहेकोले सो बमोजिम संचालक समिति पुर्नगठन गर्न ।
२. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) को व्यवस्था अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक अबिलम्ब नियुक्त गर्न ।
३. संस्थाको नाममा “विकास बैंक” भन्ने शब्द प्रयोग भई रहेकोमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ३२ को उपदफा (५) र (६) ले “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त संस्थालाई विकास बैंक भन्ने नाम प्रयोग गर्न बन्देज लगाएकोले यसै वार्षिक साधारणसभाबाट संस्थाको नाममा रहेको “विकास बैंक” भन्ने शब्द परिमार्जन गरी “लघुवित्त वित्तीय संस्था” कायम गर्न ।
४. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा ११२ बमोजिम दश वर्षदेखि चल्ती नभएका तथा हक दावि नपरेका निक्षेप खाताहरुको विवरण प्रत्येक आर्थिक वर्षको पहिलो महिनाभित्र यस बैंकमा पेश गर्ने एवम् राष्ट्रिय स्तरको पत्रपत्रिकामा प्रत्येक पाँच वर्षमा एक पटक प्रकाशन गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।
५. यस बैंकको निर्देशन बमोजिम पुँजीकोष कायम गर्नको लागि आवश्यक पूँजी योजना पेश गर्न ।
६. यस बैंकको निर्देशन बमोजिम ‘घ’ वर्गको संस्थाहरुले अन्य ‘घ’ वर्गकै संस्थाहरुको शेयर धारण गरेको भए २०७४ असार मसान्तभित्र सो शेयर निसर्ग गरिसक्नु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा संस्थाले रुरल माइक्रोफाइनान्स डेपलपमेन्ट बैंक लि. को शेयरमा गरेको लगानी हालसम्म निसर्ग नगरेकोले अबिलम्ब निसर्ग गरी जानकारी गराउन ।
७. यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्रको सदस्यता लिन ।
८. यस बैंकले तोकेको सीमाभित्र रही वित्तीय श्रोत परिचालन गर्नुहुन तथा वर्तमान सीमालाई नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको सीमा भित्र ल्याउने योजना पेश गर्न ।
९. संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षकका साथै यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याएका कैफियतहरु समेत पूनः नदोहोरिने गरी सुधार गर्न ।

२.३४ नेपाल सेवा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण विभाग गठन गरी संस्थाको बढ्दो आर्थिक कारोवारहरूको नियमित रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई सो कार्यलाई चुस्त, दुरुस्त एवं प्रभावकारी बनाउन ।

२.३५ उन्नती माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. आन्तरिक लेखापरीक्षण, बाह्य लेखापरीक्षणका साथै यस बैंकको स्थलगत निरीक्षण तथा गैर स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरू पूनः नदोहोरिने गरी यथाशीघ्र सुधार गर्न ।

२.३६ स्वदेशी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षकका साथै स्थलगत तथा गैर स्थलगत निरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याएका थप कैफियतहरू पूनः नदोहोरिनेगरी सुधार गर्न ।

२.३७ नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. संस्थाको व्यवसायमा भएको विस्तार संगै केन्द्रीय कार्यालय तथा शाखा कार्यालयहरूमा हुने गरेका कारोवारहरूको तोकिएको समयका नियमित रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई सो कार्यलाई चुस्त, दुरुस्त तथा प्रभावकारी बनाउन ।
२. केन्द्रीय स्तरमा कर्जा जोखिम तथा संचालन जोखिमको मापन, अनुगमन, न्युनीकरण र कर्जा असुली गर्नको लागि उचित संयन्त्रको निर्माणका साथै स्पष्ट निर्देशिका बनाउन ।
३. संस्थाले कार्यान्वयनमा ल्याएको M-Fin Software को Upgrade गर्नुहुन, कार्यसंग सम्बन्धित कर्मचारीहरूको छुट्टाछुट्टै User Id कायम गरी Password समेत उपलब्ध गराउन तथा Disaster Recovery System कार्यान्वयनमा ल्याउन ।
४. नेपाल राष्ट्र बैंकले औल्याएका सुपरिवेक्षकीय कैफियतहरू तथा सो सम्बन्धी सुझावको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्न ।
५. संस्था स्थापना भई कार्य संचालनमा आउँदाको वखत संस्थापक संस्था विकास आयोजना सेवा केन्द्र (डिप्रोक्स नेपाल) बाट निक्षेप वापत प्राप्त हुनुपर्ने रकम रु.१,७०,७८,७४२।- हालसम्म प्राप्त नभई Inter Branch Receivable हिसावमा देखाएकोमा सो रकम संस्थाको निक्षेप हिसावमा ल्याउने व्यवस्था मिलाउन ।

२.३८ सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा १ बमोजिम “बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा पाँच र बढीमा सात जना संचालकहरू रहेको एक संचालकसमिति रहनेछ ।” भन्ने व्यवस्था रहेकोमा संस्थाको विद्यमान संचालक समितिमा चार जनामात्र संस्थापक संचालक रहेको तथा स्वतन्त्र संचालक नरहेको हुँदा यस बैंकबाट जारी गरिएको “बैंक वा वित्तीय संस्थाको संचालक र कार्यकारी प्रमुखको नियुक्तिका लागि आवश्यक योग्यता तथा कार्यानुभव सम्बन्धी विनियमावली, २०७४” को विनियम ३(ख) बमोजिम योग्यता कायम हुने गरी एक जना स्वतन्त्र संचालक नियुक्त गर्न ।

२. लगानी नीति, ग्राहक पहिचान नीति तथा कार्यविधिहरू तयार गर्नुका साथै तयार गरिएका नीति तथा कार्यविधिहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न ।
३. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गका लघुवित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन २०७४ को बुँदा नं. १५.५ अनुसार दलित, मुक्त कर्मैया, वादी, हलिया, द्वन्द्व पिडित, अपाङ्ग तथा एकल महिलाहरूलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग कर्जामा लिने व्याज दरमा १ प्रतिशत बिन्दुले सहूलियत दिने व्यवस्थाको पालना गर्न ।
४. यस बैंकको निर्देशन नं. ६ बमोजिम आन्तरिक लेखापरीक्षण समितिमा ३ जनासम्म सदस्य रहनुपर्ने व्यवस्थाको पालना गर्न, जोखिम व्यवस्थापन समितिको बैठक तीन महिनामा कमिमा एक पटक बस्ने व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न, साथै यस बैंकमा पठाउनु पर्ने विवरणहरू तोकिएको समयभित्र पठाउनुपर्ने व्यवस्थाको पालना गर्न ।
५. यस बैंकबाट “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन २०७४ को बुँदा नं. ६(ज) अनुसार लघुवित्तीय संस्थाहरूले “..... साविकको व्यवस्था बमोजिम निश्चित प्रयोजनका लागि ग्राहकहरूबाट संकलन गरिएको शुल्क समेतबाट खडा गरिएको लघुसुरक्षण कोष जस्ता कोषहरूमा जम्मा गरिएको रकम ऋणीहरूको हित तथा संस्थागत विकासमा खर्च गर्ने गरी अलग्गै ग्राहक संरक्षण कोष (Client Protection Fund) मा खडा गरी राख्नु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था विपरीत संस्थाले सदस्य कल्याणकारी कोषमा विनियोजन गरेको रु. २०,९९,४६८।५० लाई ग्राहक संरक्षण कोषमा रकमान्तर गरी सदस्य कल्याणकारी कोष खारेज गर्न ।

२.३९ आरम्भ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२.४० जनसेवी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को उपदफा (१) अनुसार “ बैंक वा वित्तीय संस्थामा कम्तीमा पाँच र बढीमा सातजना संचालकहरू रहेको एक संचालक समिति रहनेछ” भन्ने व्यवस्था विपरीत संस्थामा ८ जना सञ्चालक नियुक्त रहेको हुँदा ऐनको उपरोक्त दफा बमोजिम संचालकहरूको संख्या कायम गर्न ।

२.४१ चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं. १९ ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था अनुसार संस्थाले आफ्नो कार्य प्रकृति बमोजिम आफ्नो ग्राहक पहिचान (Know Your Customers) कार्यविधि तयार गरी लागु गर्न ।

२.४२ घोडीघोडा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. खर्च नियन्त्रण प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गरी लाभ-लागत व्यवस्थापनको लागि Gap Analysis, Cost of Fund, Yield on earning, Interest spread जस्ता विषयहरूको विश्लेषण गर्नका साथै, आन्तरिक लेखा परीक्षण कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयन गर्न ।

२.४३ आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) को व्यवस्था अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२.४४ नेपाल एग्रो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) को व्यवस्था अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. यस बैंकबाट “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन २०७४ बुदा नं. ६(ज) लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले “..... साविकको व्यवस्था बमोजिम निश्चित प्रयोजनका लागि ग्राहकहरूबाट संकलन गरीएको शुल्क समेतबाट खडा गरिएको लघु सुरक्षण कोष जस्ता कोषहरूमा जम्मा गरीएको रकम ऋणीहरूको हित तथा संस्थागत विकासमा खर्च गर्ने गरी ग्राहक संरक्षण कोष (client protection fund) मा खडा गरी राख्नु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था बमोजिम संस्थाले कर्जा सुरक्षण कोष र सामाजिक सुरक्षण कोषमा ग्राहक सदस्यसँग असुल गरी राखेको रकम ग्राहक संरक्षण कोषमा रकामन्तर गरी उक्त कोषहरू खारेज गर्नुहुन तथा अब आइन्दा ग्राहक सदस्यहरूलाई अतिरिक्त व्याय भार पर्ने कोषहरू संचालन नगर्न ।

२.४५ रामारोशन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२.४६ क्रिएटिभ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. जनशक्ति अभावका कारण संस्थाले जारी गरेका नीति नियमहरूको पालना गर्न कठीनाइ हुन गएको हुँदा यथाशिघ्र दक्ष जनशक्ति भर्ना गरी संस्थाको कार्यसम्पादन प्रभावकारी बनाउन ।

२.४७ गुराँश लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. ६ संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्थाको बुदा नं. ६.५ को आन्तरिक समिति/उपसमिति सम्बन्धी व्यवस्था (१) (क) अनुसार जोखिम व्यवस्थापन समितिको गठन गर्न ।

२.४८ गणपति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।

२. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. १५.४ मा उल्लिखित विपन्न वर्ग कर्जाको व्याज दरमा सहूलियत दिने व्यवस्था अनुसार दलित, मुक्त कर्मैया, वादी, हलिया, द्वन्द्व पिडित, एकल महिला, अपाङ्ग तथा जेष्ठ नागरिकहरूलाई लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूबाट प्रवाह हुने विपन्न वर्ग कर्जामा लिने व्याज दरमा १ प्रतिशत बिन्दुले सहूलियत दिने व्यवस्थाको पालना गर्न ।

२.४९ इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) को व्यवस्था अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. ६ को बुंदा नं. ६.२ (थ) अनुसार संचालक शिक्षा कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनको पालना गर्न ।

२.५० आँधिखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. शाखा स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी नीति तयार गरी लागु गर्न ।
३. संस्थामा रहेका स्थायी सम्पत्तिहरूको भौतिक परिक्षण कम्तीमा वार्षिक एक पटक अनिवार्य रुपमा गर्न ।
४. संस्थाको कर्जा नीति अनुसार प्रवाह गरेका कर्जाहरूको अनिवार्य रुपमा सदुपयोगिता निरिक्षण गर्न निर्देशन दिइएको ।
५. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन-२०७४ को निर्देशन नं. २ को बुंदा नं. २.८ को पालना गर्न ।

२.५१ स्वाभिमान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १४ को उपदफा (३) अनुसार स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त गर्न ।
२. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. १ को बुंदा नं. १.२ अनुसार प्राथमिक पूँजी गणना गर्ने प्रयोजनको लागि प्राथमिक पूँजीमा अवास्तबिक सम्पत्ति (अपलेखन हुन बाँकी खर्च) कटाई पूँजीकोष कायम गर्नु पर्नेमा सो नगरेकोले संस्थाले देखाएको अपलेखन हुन बाँकी खर्च वापतको रकम रु.१,४५५ हजार घटाएर पूँजीकोष तयार गर्न साथै सोही वमोजिम वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्न ।
३. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७३ को निर्देशन नं. १ को बुंदा नं. १.४ वमोजिम जोखिम भारित सम्पत्ति गणना गर्दा बैंक/वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको मौज्दातको लागि २० प्रतिशत जोखिम भार प्रदान गर्नु पर्नेमा बाणिज्य बैंकमा रहेको मौज्दात रु.७०० हजारको

सन्दर्भमा २० प्रतिशत जोखिम भार कायम गरी जोखिम भारत सम्पत्ति गणना गर्न साथै सोही वमोजिम वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्ने ।

४. संस्थाले तयार गरेको कर्जा वर्गीकरण तथा नोक्सानी व्यवस्था विवरण अनुसूची ४.९ मा संस्थाले प्रवाह गरेको विमित शीर्षकमा देखाइएका कर्जाहरु अविमित रहेकोले अविमित शीर्षकमा देखाउन ।
५. यथाशिघ्र आन्तरिक लेखा परीक्षक नियुक्ति गरी आवधिक रुपमा आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।

२.५२ स्पर्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “घ” वर्गको लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ को निर्देशन नं ६.१ को बुँदा नं. १४ मा “लघुवित्त वित्तीय संस्थाको संस्थापक, संचालक वा शून्य दशमलव एक प्रतिशतभन्दा बढी शेयर लिएको शेयरधनी तथा निजको परिवार सोही संस्थाको स्वतन्त्र संचालक हुन पाउने छैन ।” भन्ने व्यवस्था उल्लेख रहेकोमा संस्थाको विद्यमान संचालक समितिमा स्वतन्त्र संचालकको सद्व्यवहारमा संस्थापक नै नियुक्त रहेको देखिने भएकोले प्रचलित व्यवस्था वमोजिम स्वतन्त्र संचालक अबिलम्ब नियुक्त गर्न ।
२. कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्था गर्न, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक लेखा परिक्षण समितिको गठन गरी कार्यान्वयन गर्न, स्थिर सम्पत्तिलाई अभिलेखीकरण, सांकेतीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन ।

२.५३ सबैको लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

१. यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई जारी गरिएको निर्देशन - २०७४ को निर्देशन नं. ६ बुँदा नं. ६.६ को उपबुँदा (१) (क) अनुसार जोखिम व्यवस्थापन समिति गठन गर्न ।

साथै, अधिकांश लघुवित्त वित्तीय संस्थामा स्वतन्त्र सञ्चालक नियुक्त नगरिएकोले नियुक्त गर्न, र यस बैंकद्वारा निर्देशन भए वमोजिमका सबै समितिहरु गठन गर्न र तिनलाई प्रभावकारी तुल्याउन, लेखा परिक्षण प्रतिवेदन, यस बैंकका सबै निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण प्रतिवेदन र यस पूर्व साधारण सभामा पेश गर्ने वित्तीय विवरणहरु प्रकाशन गर्ने स्वीकृति प्रदान गर्दा दिइएका निर्देशन एवं सुझावहरुलाई कार्यान्वयन गर्न समेत निर्देशन दिइएको छ ।

खण्ड (घ)

विशेष तथा अनुगमन निरीक्षण

निक्षेपकर्ताको हित विपरीत कार्य गरेको वा अनियमितता भइरहेको वा सर्वसाधारणलाई गलत सूचना प्रवाह गरिरहेको जस्ता विषयमा सार्वजनिक सञ्चार माध्यम तथा अन्य श्रोतबाट प्राप्त जानकारी तथा गैर स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट गम्भीर प्रकृतिको समस्या देखिएमा कुनै पनि लघुवित्त वित्तीय संस्थाको विशेष निरीक्षण गर्ने गरिएको छ। त्यस्तै, वित्तीय संस्थाहरूको निरीक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरू सुधार गर्ने क्रममा दिइएको निर्देशन पालनाको स्थितिको समेत अनुगमन निरीक्षण गरिन्छ। यस्तो विशेष तथा अनुगमन निरीक्षणबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाको वित्तीय स्वास्थ्य आश्वस्त हुने आधार तयार हुन्छ। यसैले गर्दा लघुवित्त वित्तीय संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण कार्य एउटा निरन्तर प्रक्रिया अन्तर्गत पर्दछ।

१. विशेष निरीक्षण

गैर स्थलगत सुपरिवेक्षण, प्रतिवेदन कार्यान्वयन इकाई, सार्वजनिक सञ्चार माध्यम, विभिन्न सरकारी एवम् अन्य निकायहरूको अनुरोध/निर्देशन/आदेश, उजुरी एवम् अन्य श्रोतबाट प्राप्त जानकारी गैर स्थलगत सुपरिवेक्षणबाट गम्भीर प्रकृतिको समस्या देखिएमा तथा आधारमा कुनै वित्तीय संस्थामा निक्षेपकर्ताको हित विपरीत कार्य भइरहेको वा अनियमितता भइरहेको वा वित्तीय संस्था सुचारू रूपले सञ्चालन नभएको वा सर्वसाधारणलाई गलत सूचना प्रवाह गरिरहेको वा जोखिम विवरण (Risk Profile) मा अप्रत्यासित परिवर्तन भएको भन्ने यस विभागले महशूस गरेमा त्यस्तो लघुवित्त वित्तीय संस्थाको जोखिमका क्षेत्रहरू समेटि विशेष निरीक्षण कार्य गर्न सक्नेछ। यस्तो निरीक्षण आकस्मिक रूपमा पनि गर्न सकिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागको निरीक्षण दायरामा रहेका देहाय बमोजिम वित्तीय संस्थाहरूको विशेष निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

तालिका ४.१

विशेष निरीक्षण सम्पन्न भएका संस्थाहरू

क्र. स.	संस्थाको नाम	निरीक्षण मिति
१	नेपाल ग्रामीण विकास बैंक लि.	२०७४/०७/१९
२	नेपाल सहकारी वित्तीय संस्था लि.	२०७४/०९/३०
३	सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२०७५/०३/२४

२. अनुगमन निरीक्षण

स्थलगत निरीक्षण तथा गैर-स्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा औल्याइएका कैफियतहरूको सुधार गर्न दिइएका निर्देशनहरूको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले पेश गरेको कागजात प्रति विभाग विश्वस्त हुन चाहेमा वा विभागले अनुगमन निरीक्षण आवश्यक ठानेमा सम्बन्धित वित्तीय संस्थामा गई वा विस्तृत विवरण वा सूचनाहरू विभागमा भिकाई अनुगमन निरीक्षण कार्य गर्न सक्नेछ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा यस विभागबाट नेपाल ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. को २०७५/०१/२६ मा अनुगमन निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

खण्ड (ड)

कार्यान्वयन (Enforcement)

स्थलगत निरीक्षण तथा गैरस्थलगत सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यकता र कैफियतको सुधारको आधारमा प्रकृति अनुसार लघुवित्त र यसका पदाधिकारीहरूलाई आवश्यकता अनुसार निर्देशन दिने गरिएको छ ।

निर्देशनहरूको पालनाको स्थिति

नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशनहरू अन्तर्गत पूँजीकोष, वित्तीय स्रोत संकलन, कर्जा वर्गीकरण तथा नोक्सानी व्यवस्था, लगानी सम्बन्धी व्यवस्था, कर्जा निक्षेप अनुपात, अनिवार्य नगद मौज्जात अनुपात, वैधानिक तरलता अनुपात आदि निर्देशनहरूको पालनाको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

१. पूँजीकोष

यस बैंकको निर्देशन अनुसार लघुवित्त वित्तीय संस्थाले कुल जोखिम भारित सम्पत्तिको न्यूनतम ४ प्रतिशत प्राथमिक पूँजी र ८ प्रतिशत पूँजीकोष कायम गर्नुपर्नेमा २०७५ असार मसान्तको वित्तीय विवरणको लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरू मध्ये ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. को पूँजीकोष ७.३७ प्रतिशत रहेकोले यस लघुवित्त संस्थाले पूँजीकोष सम्बन्धी निर्देशनको पालना गरेको देखिँदैन । मिति २०७४/१२/१५ गते श्रीमान् डेपुटी गभर्नरज्युको अध्यक्षतामा बसेको नीति निर्देशन कार्यान्वयन समितिको बैठक नं. ११/२०७४/७५ को सिफारिस अनुसार ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडलाई न्यूनतम पूँजीकोष पुर्याउने सम्बन्धमा २०७५ असार मसान्तसम्मको समय सीमा प्रदान गरिएको थियो ।

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को अवधिमा तोकिएको पूँजीकोष पुरा गर्न नसकेका तपसीलमा उल्लेख गरिए बमोजिमका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई देहायको मितिमा शीघ्र सुधारात्मक कारवाही (PCA) गरिएकोमा पछि ती सबै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस बैंकले तोके बमोजिमको पूँजीकोष प्रयाप्तता अनुपात कायम गरेकोले शीघ्र सुधारात्मक कारवाही फुकुवा भैसकेको छ ।

तालिका ५.१

शीघ्र सुधारात्मक कारवाही भएका संस्थाहरू

क्र.सं	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको नामावली	कारवाही मिति	फुकुवा मिति
१	आँधीखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भीरकोट, स्याङ्जा	२०७४/१०/२५	२०७५/०२/१०
२	आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.मदनपुर, नुवाकोट	२०७५/०१/२६	२०७५/०५/२५
३	आरम्भ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. उग्रतारा, काभ्रेपलाञ्चोक	२०७४/१०/१८	२०७५/०१/२८
४	किसान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. लम्कीचुहा, कैलाली	२०७५/०१/२०	२०७५/०२/०७

२. वित्तीय स्रोत संकलन

अघिल्लो त्रयमासमा कायम रहेको प्राथमिक पूँजीको बढीमा ३० गुणासम्म वित्तीय स्रोत संकलन गर्न पाउने विद्यमान व्यवस्था रहेकोमा २०७५ असार मसान्तमा सम्पूर्ण लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सो निर्देशनको पालना गरेको देखिन्छ ।

३. कर्जा वर्गीकरण तथा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था

यस बैंकको निर्देशन बमोजिम प्रत्येक त्रयमासमा कर्जा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गर्नुपर्नेमा २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाले असल कर्जाको नोक्सानी व्यवस्था न्यूनतम १ प्रतिशत तथा वीमित कर्जाको ०.२५ प्रतिशत व्यवस्था कायम गरेको देखिन्छ । २०७५ असारमा कुल कर्जा नोक्सानी व्यवस्थामा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले रु २ अर्ब ४२ करोड कायम गरेको देखिन्छ । यो कुल कर्जाको १.६६ प्रतिशत हो । २०७५ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको कुल कर्जामा निष्कृत कर्जा अनुपात ०.९८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

४. लगानी

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले अघिल्लो त्रयमाससम्ममा आफूले लिएको कुल सापटीको १०० प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्नेमा २०७५ असार मसान्तमा सबै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले सो निर्देशनको पालना गरेको देखिन्छ ।

५. धितो कर्जा र कुल कर्जा अनुपात

लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफूले प्रदान गरेको कुल कर्जाको एक-तिहाईमा नबढ्ने गरी धितो लिई लघु उद्यम कर्जा प्रदान गर्न सक्नेमा २०७५ असार मसान्तमा धितो कर्जा र कुल कर्जाको अनुपात ११.४८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । साथै, सबै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले २०७५ असार मसान्तमा धितो लिई प्रवाह गरिने सबै किसिमको कर्जा कुल कर्जाको बढीमा एक तिहाई भन्दा बढी हुन हुने छैन भन्ने निर्देशनको पालना गरेको देखिन्छ ।

६. प्रति ग्राहक कर्जा सीमा

यस बैंकबाट जारी निर्देशन २०७४ निर्देशन नं ३ बमोजिमको प्रति ग्राहक कर्जा सीमा ननाघ्ने गरी २०७५ असार मसान्तसम्म लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कर्जा प्रवाह गरेको देखिन्छ ।

७. अनिवार्य मौज्जात अनुपात

यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त “घ” वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले कुल निक्षेप दायित्वको ०.५ प्रतिशत (सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्नेको हकमा २ प्रतिशत) अनिवार्य मौज्जात अनुपात कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ को असोज महिनामा इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ले अनिवार्य मौज्जात कायम गर्ने निर्देशनको पालना गरेको पाइएन । सो बाहेक सम्पूर्ण लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले यस आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा अनिवार्य मौज्जात कायम गर्ने निर्देशनको पालना गरेको देखिन्छ ।

द. तरल सम्पत्ति अनुपात

यस बैंकद्वारा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई जारी भएको निर्देशन अनुसार सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्नु "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कुल निक्षेप दायित्वको २.५ प्रतिशत तथा सर्वसाधारणबाट निक्षेप संकलन गर्नु "घ" वर्गका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कुल निक्षेप दायित्वको ४ प्रतिशत वैधानिक तरलता अनुपात कायम गनुपर्ने व्यवस्थाको पालना गरेको देखिन्छ ।

१०. नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाउनुपर्ने विवरण सम्बन्धमा

यस बैंकबाट जारी भएको निर्देशन नं. ९ बमोजिम वित्तीय विवरणहरू यस बैंकमा पठाउनु पर्ने व्यवस्थाको सम्बन्धमा सम्पूर्ण लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको आवश्यक कागजात तथा वित्तीय विवरणहरू पठाउने गरेको देखिन्छ ।

खण्ड (च) ग्रामीण स्वावलम्बन कोष

सहकारी संस्था तथा लघुवित्त वित्तीय सेवा प्रदान गर्ने अन्य संस्थाहरूलाई थोक कर्जा प्रवाह गरी मुख्यतः ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने आर्थिक दृष्टिले कमजोर तथा विपन्न वर्गका नागरिकलाई सुलभ ब्याजदरमा कर्जा उपलब्ध गराउने र सोको माध्यमबाट विपन्न जनताको सामाजिक/आर्थिकस्तर वृद्धि गराउने उद्देश्यका साथ वि.सं. २०४७ सालमा नेपाल सरकारको रु.१ करोड बीज पूँजी लगानीमा ग्रामीण स्वावलम्बन कोष स्थापना गरिएको हो । कोषको उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेको छ ।

- सहकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू मार्फत् ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका विपन्न वर्गका जनतालाई आय एवम् स्वरोजगारमूलक कर्जा कार्यक्रममा संलग्न गराउन सहयोग पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार, नेपाल राष्ट्र बैंक लगायत अन्य दातृ राष्ट्र वा संस्थाहरूबाट प्राप्त बीज पूँजी एवम् रकमको परिचालन गर्ने ।
- दीर्घकालीन पूँजीको आवश्यकता पर्ने व्यवसायहरू जस्तै: चिया, अलैंची, कोल्डस्टोर आदिमा लगानी गर्न कृषि विकास बैंक लिमिटेड र विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नका लागि लघुवित्त सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने “घ” वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त वित्तीय संस्थालाई थोक कर्जा उपलब्ध गराउने ।
- विपन्न वर्गको आर्थिक एवं सामाजिक उत्थानका लागि सहायक हुने आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- कोषमा आबद्ध भई लक्षित वर्गमा कर्जा प्रवाह गरेका सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थालाई सञ्चालन स्वःसक्षमता हासिल गर्न सहयोग गर्ने ।

कोषले ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत सहकारी संस्थाहरूलाई थोककर्जा प्रवाह गरी ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका विपन्न वर्गका मानिसहरूलाई स्वावलम्बनको भावनाबाट उत्प्रेरित गराई आय एवं रोजगारमूलक कार्यक्रमहरू मार्फत आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउदै आएको छ । कोषको सञ्चालन नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नरको अध्यक्षतामा गठित नेपाल सरकारका अर्थ मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयका सह-सचिव सदस्य र कार्यकारी निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरीवेक्षण विभाग, सदस्य-सचिव रहेको एक ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समितिबाट हुने व्यवस्था गरिएको छ । कोषको औचित्य र आवश्यकतालाई महशूस गरी नेपाल सरकार र नेपाल राष्ट्र बैंकबाट समय समयमा पूँजी उपलब्ध हुदै आएको छ । यस कोषमा (बीज पूँजी) हालसम्ममा नेपाल सरकारबाट जम्मा रु. ५४ करोड र नेपाल राष्ट्र बैंकबाट रु. २५ करोड ३४ लाख प्राप्त भई कुल रु. ७९ करोड ३४ लाख बीज पूँजी पुगेको छ ।

बदलिँदो परिप्रेक्ष्यमा ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको उद्देश्य अनुरूप लगानीको दायरालाई अभै फराकिलो बनाई समसामयिक बनाउने उद्देश्यले ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०७४ तयार गरी २०७५ वैशाख १० गतेदेखि कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । स्थापनाकालदेखि नै

यस कोषको सञ्चालन नेपाल राष्ट्र बैंकले गर्दै आएको छ । कोषले आफूसँग आबद्ध संस्थाहरूलाई सम्बन्धित संस्थाहरूको प्राथमिक पूँजी (शेयर पूँजी, साधारण जगेडा र नाफा रकम) को पहिलो, दोस्रो र तेस्रो कर्जामा बढीमा १० गुणासम्म हुने गरी पहिलो पटक बढीमा रु. ३० लाख, दोस्रो पटक रु. ३५ लाख र तेस्रो पटक रु. ४० लाखसम्मको कर्जा किस्ताबन्दीमा उपलब्ध गराउँदै आएको छ । कोषबाट विपन्न वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक उत्थानका लागि प्रति सदस्य बढीमा रु.१ लाख २५ हजारसम्म सहकारी संस्थामार्फत् लघुकर्जा उपलब्ध गराउन सकिने व्यवस्था रहेको छ । कोषले आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि दीर्घकालीन पूँजीको आवश्यकता पर्ने व्यवसायहरू खासगरी चिया, अलैंची, कोल्डस्टोरका लागि आवश्यक पर्ने पूँजीको व्यवस्था गर्न कृषि विकास बैंकलाई विगतमा थोक कर्जा समेत उपलब्ध गराएको थियो ।

तालिका ६.१
ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको वित्तीय विवरणहरू

सि.नं.	विवरण	२०७३ असार	२०७४ असार	२०७५ असार
१	कर्जा स्वीकृत			
	(क) जिल्ला संख्या	७०	७०	७०
	(ख) संस्था संख्या	१,१०४	१,१६५	१,१८९
	(ग) कर्जा रकम (रु. हजारमा)	२,०६१,३४३	२,३८७,२२५	२,५०२,०४९
	(घ) लाभान्वित परिवार संख्या	५५,३०४	५८,८३०	६१,१६७
२	कर्जा वितरित			
	(क) जिल्ला संख्या	७०	७०	७०
	(ख) संस्था संख्या	१,१०४	१,१६५	१,१८९
	(ग) कर्जा रकम (रु. हजारमा)	२,०००,४६८	२,२९८,३६१	२,४२६,७७९
३	असुल हुनु पर्ने			
	(क) सांवा रकम (रु. हजारमा)	१,५१४,८५८	१,७७९,१३३	२,०६७,०१७
	(ख) व्याज रकम (रु. हजारमा)	१७६,२९०	२०५,५९९	२३९,७५५
४	असुल भएको			
	(क) सांवा रकम (रु. हजारमा)	१,४४४,३१५	१,६९६,५७४	१,९६०,०६२
	(ख) व्याज रकम (रु. हजारमा)	१६१,३५२	१८८,७६९	२४०,२०३
५	लगानीमा रहिरहेको			
	(क) संस्था संख्या	५३४	४०५	३६३
	(ख) कर्जा रकम (रु. हजारमा)	५५६,१५३	६०१,७८७	४६६,७१७
६	भाखा नाघेको			
	(क) संस्था संख्या	१४४	१२५	१२८
	(ख) सांवा रकम (रु. हजारमा)	७०,५४३	८२,५५९	१०८,३९३
	(ग) असुल हुनु पर्ने रकमको प्रतिशत	४.६६	४.६४	५.२४
७	कर्जा असुली दर	९५.३४	९५.३६	९४.७६

२०७५ असार मसान्तसम्म कोषले १,१३५ वटा सहकारी संस्था र ५३ वटा गैर-सरकारी संस्था र १ दीर्घकालिन कर्जा (कृषि विकास बैंक) गरी १,१८९ वटा संस्थालाई रु. २ अर्ब ५० करोड २० लाख

४९ हजार रूपैयाँ ऋण लगानी गरेकोमा रु. १ अर्ब ९६ करोड ६२ हजार असुली भई रु. ४६ करोड ६७ लाख १७ हजार लगानीमा रहिरहेको छ। २०७५ असारमा १२८ वटा संस्थाको रु १० करोड ८३ लाख ९३ हजार भाखा नाघेको देखिन्छ। यो रकम असुल हुनु पर्ने रकमको ५.२४ प्रतिशत हो अर्थात् ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको कर्जा असुली दर ९४.७६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

खण्ड (छ)

परियोजना समन्वय फाँट

१. दातृ निकायहरूको सहयोगमा संचालित चालु आयोजना परियोजनाहरू (Running Projects)

- नेपाल सरकार र एशियाली विकास बैंक बीच साना तथा मझौला कृषक आयस्तर वृद्धि आयोजना (Raising Incomes of Small and Medium Farmers Project - RISMFP) कार्यान्वयनमा ल्याउने द्विपक्षीय सम्झौता बमोजिम एशियाली विकास बैंक र नेपाल राष्ट्र बैंक बीच मार्च १६, २०११ मा उक्त आयोजना सञ्चालनको लागि एशियाली विकास बैंकबाट प्राप्त हुने अनुदान सहयोग अमेरिकी डलर २ करोड १ लाख मध्ये अमेरिकी डलर १ करोड २० लाख १२ हजार यस बैंकलाई उपलब्ध गराउने सम्झौता भएको थियो । यस आयोजनाको अवधि १४ जुन २०११ देखि ३० जुन २०१९ सम्म रहेको छ । एशियाली विकास बैंकको अनुदान सहयोगमा हाल प्रदेश नं. ५ र कर्णाली, सुदूरपश्चिम प्रदेशका जम्मा १० जिल्लाहरू (तत्कालिन सुदूर-पश्चिमाञ्चलका ५ जिल्लाहरू (कैलाली, डडेलधुरा, बैतडी, डोटी र दार्चुला) र मध्यपश्चिमाञ्चलका ५ जिल्लाहरूमा (बाँके, बर्दिया, दाङ्ग, सुर्खेत र दैलेख) आयोजना सञ्चालित छ । नेपाल सरकार, कृषि विकास मन्त्रालय र यस बैंकको समन्वयमा सञ्चालित उक्त आयोजनाको अनुदानको कार्यान्वयन नेपाल राष्ट्र बैंकबाट हुने व्यवस्था अनुरूप उक्त आयोजनाको परियोजना अनुगमन इकाई (Project Monitoring Unit-PMU) नेपालगञ्जमा अनुदान प्रवाह व्यवस्थापकको रूपमा काम गर्न यस बैंकको तर्फबाट एक जना अधिकृत खटाइएको छ । आयोजनाको कार्यान्वयनबाट साना कृषक समूहहरू, सहकारी संस्थाहरू र निजी उद्यमीहरूको पक्षमा उच्च मूल्यका कृषि उत्पादनको लागि प्राविधिक सहयोग, शीत भण्डारण, बजार व्यवस्थापन तथा आपूर्ति सञ्जाल आदि मार्फत वित्तीय समावेशीकरणलाई टेवा पुऱ्याउने र सो कार्यका लागि अनुदान सहयोग वितरण गर्ने कार्यक्रम भइरहेको छ । यस अन्तर्गत २०७५ असार मसान्त सम्म एशियाली विकास बैंक, मनिलाबाट रु. ९३ करोड २९ लाख ६६ हजार ३६४ (USD ८९,३६,४१६।२०) प्राप्त भई १८४ कृषक समुह, १७४ सहकारी संस्था र १३१ निजी उद्यमी र ३ बजार समितिलाई गरी जम्मा ४९२ उप-आयोजनाहरूमा रु. ९३ करोड ६ लाख ३० हजार ४७५ अनुदान प्रदान गरिएको छ ।
- ग्रामीण क्षेत्रमा वित्तीय पहुँच कार्यक्रम (Sustainable Economics Development in Rural Areas in Nepal – SEDRA I) ग्रामीण क्षेत्रमा वित्तीय पहुँचको माध्यमद्वारा दिगो आर्थिक विकासलाई प्रवर्द्धन गर्न नेपाल सरकार र जर्मन सरकार (German Financial Cooperation with Nepal–KfW) बीच द्विपक्षीय विकास सहयोगको विषयमा सहमति भए अनुसार ७० लाख युरो On lend to partner banks to refinance eligible sub loan(Re-finance facility) अन्तरगत ऋण लगानी गर्ने र Non repayable grant to pay for expert services of consultant (Technical Assistant) अन्तरगत २० लाख युरो उपलब्ध गराउने प्रस्तावमा सन् ३० जुन, २०१६ मा

अर्थ मन्त्रालय, यस बैंक र KfW बीच भएको सम्झौता अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक कार्यान्वयन निकायको रूपमा रही On-lending Agent को कार्य गरिरहेको छ । यो कार्यक्रमले हाल गण्डकी, कर्णाली, सुदुरपश्चिम प्रदेश र प्रदेश नं .५ (तत्कालिन मध्य पश्चिमाञ्चल र सुदुर पश्चिमाञ्चल) का जिल्लाहरु लगायत देशका ग्रामीण कृषि उत्पादनको क्षेत्रलाई लाभान्वित गराउने छ । उक्त कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि ग्लोबल आईएमई बैंक मार्फत् ४० लाख यूरो र ओम डेभलपमेन्ट बैंक मार्फत् ३० लाख यूरो कर्जा प्रवाह गर्ने गरी साभेदार बैंकको रूपमा छनौट गरिएको र ग्लोबल आईएमई बैंकले २०७४ साउन १ देखि २०७५ असार मसान्त सम्म यूरो १३ लाख ८७ हजार ४५९ सेन्ट ४१ बराबरको हुने नेपाली रकम रु. १७ करोड ४४ लाख १७ हजार ५२२ र ओम डेभलपमेन्ट बैंकले सोही अवधिमा यूरो १६ लाख ९७ हजार २५८ सेन्ट ८७ बराबरको हुने नेपाली रकम रु. २१ करोड ४८ लाख ३१ हजार ७०३ कर्जा प्रवाह गरि शोधभर्ना माग गरे बमोजिम प्रदान गरिएको छ ।

२.सम्पन्न भैसकेका परियोजना (Phase-out Projects)

नेपाल सरकार र नेपाल राष्ट्र बैंक बीच भएको सहायक ऋण सम्झौता बमोजिम निश्चित समयावधिमा भूक्तानी हुने गरी यस विभागबाट विभिन्न परियोजनाहरु संचालन गरिएको थियो । सामुदायिक भूमिगत जलसिंचाई सेक्टर आयोजना (३६ वर्ष), तेश्रो पशु विकास कार्यक्रम (२७ वर्ष), पश्चिम तराई गरिवी निवारण आयोजना (३६ वर्ष), महिलाको लागि लघु कर्जा कार्यक्रम (२५ वर्ष) र महिलाको लागि उत्पादन कर्जा कार्यक्रम (२० वर्ष) जस्ता कार्यक्रमहरुको लागि विभिन्न मितिमा नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको साँवा रकम रु. ९४ करोड ९० लाख ३२ हजार लगानी गरि कार्यक्रमहरु संचालन भएकोमा हाल लगानी सम्बन्धी कार्य समाप्त भइसकेको छ । उक्त कार्यक्रमहरुमा लगानी गरिएको रकम मध्ये २०७५ असार मसान्तसम्म रु. ९१ करोड ६२ लाख ८ हजार असुल भई हाल करिब रु. ३ करोड २८ लाख २४ हजार लगानीमा रहिरहेको छ । २०७५ असार मसान्तसम्म नेपाल सरकारलाई भूक्तानी दिन बाँकी साँवा रकम रु. ३३ करोड ३७ लाख १८ हजार रहेको छ ।

नेपाल सरकार र डेनमार्क सरकारबीच UNNATI-Inclusive Growth Program कार्यान्वयनमा ल्याउने सम्बन्धमा भएको द्विपक्षीय सम्झौता बमोजिम यस बैंकसंगको सहकार्य र संयुक्त राष्ट्र संघीय पूँजी विकास कोष (UNCDF) को प्राविधिक सहयोगमा सन् २०१४-२०१८ सम्मका लागि वित्तीय सेवाको पहुँच (Access to Finance-A2F) कार्यक्रम सन् २०१८ को डिसेम्बरमा सम्पन्न भएको छ । सो कार्यक्रमले पूर्वी पहाडी जिल्लाहरुका १ लाख ५० हजार साना किसानहरुलाई Agro Value Chain Activities मा सहयोग पुऱ्याउँदै आइरहेको छ ।

खण्ड (ज)

नीति, योजना र आन्तरिक प्रशासनसंग सम्बन्धित गतिविधि

यस विभागबाट लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूका अलावा गैरसरकारी संस्थाहरू र यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त सहकारी संस्थाहरूको समेत समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण र गैर स्थलगत सुपरिवेक्षण सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू हुदै आएको छ । यस विभागको उद्देश्य हासिल गर्न देहायमा उल्लेख गरिए वमोजिमका ईकाइहरूको संरचना तयार गरी विभागको सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पादन भईरहेको छ ।

- (क) गैर स्थलगत सुपरिवेक्षण फाँट
- (ख) कार्यान्वयन फाँट
- (ग) नीति तथा योजना फाँट
- (घ) आन्तरिक प्रशासन फाँट
- (ङ) परियोजना समन्वय फाँट

विभागको लागि बजेट तथा वार्षिक कार्य योजनाको प्रस्ताव तयार गर्ने, स्वीकृत वार्षिक कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने, मौद्रिक नीति, वित्तीय क्षेत्र रणनीति, बैंकको चालु रणनीतिक योजनाको प्रगति विवरण तयार गर्ने तथा संचालक समितिबाट भएको निर्णयको कार्यान्वयन स्थितिको विवरणहरू त्रैमासिक रूपमा तयार गर्ने कार्यहरू नीति तथा योजना ईकाइले गर्दै आएको छ । त्यसैगरी आन्तरिक प्रशासन ईकाइले विभागसंग सम्बन्धित पत्राचारहरू गर्ने, विभागका कर्मचारीहरूको हाजिर, विदा तथा काज सरुवाको अभिलेख राख्ने र दैनिक विभागीय कार्य संचालन सम्बन्धमा आवश्यक कार्यहरू सम्पादन गरी त्यस्ता काम कारवाहीहरूको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने, AFI, CICTAB तथा APPRACA को वार्षिक सदस्यता शुल्क भुक्तानीका लागि सम्बन्धित विभागमा पत्राचार गरी सदस्यता शुल्क नविकरण गर्ने, समष्टिगत स्थलगत निरीक्षण, विशेष निरीक्षण, लक्षित तथा अनुगमन निरीक्षण कार्यका लागि कर्मचारीहरू खटाई भ्रमण आदेश जारी गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ । यस विभागबाट यस आ.व. ०७४/०७५ मा ४९ वटा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको निरीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ४६ वटा वित्तीय संस्थाहरूको निरीक्षणको कार्य सम्पन्न भएको छ भने ८ वटा गैरसरकारी संस्था र ९ वटा सहकारी संस्थाहरूको स्थलगत निरीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ३/३ वटा संस्थाहरूको निरीक्षण गरिएको कार्य सम्पन्न भएको छ ।

विभागले गर्ने निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणसंग सम्बन्धित अन्तरक्रिया, गोष्ठी, अनुशिक्षण कार्यक्रम, सेमिनार एवं कार्यशाला जस्ता कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने कार्य समेत यस विभागको आन्तरिक प्रशासन इकाइले गर्दछ ।

यस विभागमा कार्यकारी निर्देशक १, निर्देशक २, उप निर्देशक ४, सहायक निर्देशक २८, सहायक निर्देशक(क) १, सहायक १, कार्यालय सहयोगी २ जना गरी कुल ३९ जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेकोमा कार्यकारी निर्देशक १, निर्देशक २, उप निर्देशक ४, सहायक निर्देशक २८ जना, सहायक निर्देशक (क) १ जना सहायक १ र कार्यालय सहयोगी २ जना गरी जम्मा ३९ जना कर्मचारीहरू कार्यरत रहेका छन् ।

अनुसूची १
लघुवित्त, सहकारी र गैर सहकारी संस्थाहरूको नामावली
(२०७५, असार मसान्त)

१. लघुवित्त संस्थाहरू

रु. करोडमा

क्र. सं.	लघुवित्त कम्पनीहरूको नाम	संचालन मिति	चुक्ता पुजी (२०७५ असारको आधारमा)
१	निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. नक्साल, काठमाण्डौ	२०५६/०४/०१	१००.००
२	आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीसडक, काठमाण्डौ	२०५६/०८/२०	७२.६७
३	डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भरतपुर, चितवन	२०५८/०३/१९	७०.३१
४	छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुरानोवानेश्वर, काठमाण्डौ	२०५८/०८/१२	१००.००
५	स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. लालकोलोनी मार्ग, काठमाण्डौ	२०५८/१०/०१	५०.३१
६	साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सुविधानगर, काठमाण्डौ	२०५८/११/०२	६२.८८
७	नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. विराटनगर, मोरङ	२०६५/१२/०७	३४.५८
८	नयाँ नेपाल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. धुलिखेल, काभ्रे	२०६६/०१/१६	२.४०
९	मिथिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ढल्केवर, धनुषा	२०६६/०२/०६	६.६०
१०	समिट लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. विर्तामोड, झापा	२०६६/०९/०१	१४.५
११	स्वरोजगार लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. वनेपा, काभ्रे	२०६६/०९/१३	१२.२५
१२	फर्स्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. ज्ञानेश्वर, काठमाण्डौ	२०६६/०९/१३	६८.१७
१३	नागवेली लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. विर्तामोड, झापा	२०६६/१०/२१	७.६६
१४	कालिका लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बालिङ्ग, स्याङ्जा	२०६७/०४/०५	१०.००
१५	मिमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. वनेपा, काभ्रे	२०६७/०६/०७	१०.३९
१६	जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०६७/०७/२३	२.८८
१७	बोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भरतपुर, चितवन	२०६८/११/२५	१०.१०
१८	लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. महाराजगंज, काठमाण्डौ	२०६९/०२/२२	२४.२०
१९	सिभिल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. चूचेपाटी, काठमाण्डौ	२०६९/०३/२१	१०.९७
२०	महिला सहयात्रा माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. चितलाड, मकवानपुर	२०६९/०८/१४	१२.१०
२१	किसान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. लम्कीचुहा, कैलाली	२०६९/१०/०३	४.८१
२२	विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गैडाकोट, नवलपरासी	२०६९/१२/१५	१७.७१
२३	एनएमबि माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हेम्जा, कास्की	२०६९/१२/१८	१४.०९
२४	फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. दुहवी, सुनसरी	२०७०/०२/०३	३०.०२
२५	ग्लोबलआईएमई लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. वेशीशहर, लमजुङ्ग	२०७०/०२/०५	९.६१
२६	महुली सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बगधुवा, सप्तरी	२०७०/०३/०१	६.००
२७	सूर्योदय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पुतलीवजार, स्याङ्जा	२०७०/०४/०१	७.५६
२८	मेरो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बट्टार, नुवाकोट	२०७०/०४/०३	२८.६
२९	समता लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पिप्रा, सिमरा	२०७०/०५/०९	३.७९
३०	आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७०/०५/२६	३६.००
३१	सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पाँचखाल, काभ्रेपलाञ्चोक	२०७१/०३/०१	७.००
३२	नेशनल माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. निलकण्ठ, धादिङ	२०७१/०३/१८	१२.०४
३३	नेपाल ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७१/०४/३०	६५.५
३४	नेपाल सेवा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. फटकसिला, सिन्धुपाल्चोक	२०७१/०७/०९	६.००
३५	उन्नती माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०७१/०७/२१	५.५०
३६	स्वदेशी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. इटहरी, सुनसरी	२०७१/०९/१६	११.५०
३७	नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गजुरी, धादिङ	२०७२/०२/०१	११.२०

३८	सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि. हाँसपोसा, इटहरी	२०७२/०३/२७	६.००
३९	आरम्भ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. उग्रतारा, काभ्रे	२०७२/०४/०७	६.००
४०	जनसेवी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. कुश्मा, पर्वत	२०७२/०६/१२	५.०८
४१	चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुटवल, रुपन्देही	२०७२/०९/१९	१२.६०
४२	घोडीघोडा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. थ्रिपुर बेलौरी, कञ्चनपुर	२०७३/०२/३०	१.११
४३	आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मदनपुर, नुवाकोट	२०७३/०५/१३	७.००
४४	नेपाल एग्रो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पोखरा	२०७३/०६/०४	२.८०
४५	रामारोशन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मंगलसेन, अछाम	२०७३/०६/०६	१.३४
४६	क्रिएटिभ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. प्रतापपुर, कैलाली	२०७३/०६/०९	१.४०
४७	गुराँश लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. धनकुटाबजार, धनकुटा	२०७३/०८/०१	४.२०
४८	गणपति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. शुक्लागण्डकी, तनहुँ	२०७३/०८/२४	७.००
४९	इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गैडाकोट, नवलपरासी	२०७३/१०/०७	७.००
५०	आँधिखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भिकोट, स्याङ्जा	२०७३/११/०१	१.९२
५१	स्वाभिमान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. तिलोत्तमा, रुपन्देही	२०७४/०२/०८	३.८५
५२	स्पर्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. पोखरा लेखनाथ म.न.पा. वडा नं. २६ कास्की	२०७४/०३/२९	५.६०
५३	सबैको लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बन्दीपुर, तनहुँ	२०७४/०३/३०	११.२
५४	आर्थिक समृद्धि लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. भानु, तनहुँ	२०७४/०५/२८	२.४५
५५	साधना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गोर्खा	२०७४/०७/१३	२.४५
५६	एनआईसी एसिया लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. जाजरकोट	२०७४/०८/०५	७.००
५७	सारथी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. व्यास, तनहुँ	२०७४/०८/०५	७.००
५८	नागरिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बनेपा, काभ्रे	२०७४/०८/२८	१.७५
५९	त्रिलोक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सुनवल, नवलपरासी	२०७४/१०/११	३.०१
६०	मनकामना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सिद्धार्थनगर, रुपन्देही	२०७४/१०/१८	१.४०
६१	सहकार्य लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. हरिवन, सर्लाही	२०७४/११/०६	४.५५
६२	सजीलो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. गोर्खा	२०७४/१०/२४	१४.००
६३	सत्यवति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बुद्धभूमि, कपिलवस्तु	२०७४/१२/०९	१.५८
६४	बुद्धज्योति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. लुम्बिनी सांस्कृतिक, रुपन्देही	२०७५/०२/०९	१.२०
६५	समाज लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. मलंगवा, सर्लाही	२०७५/०२/०१	१.१४

२.सहकारी संस्था (सीमित वैकिड कारोवार मात्र#)

क्र.सं	नाम	केन्द्रीय कार्यालय	संचालन मिति
१	श्री नवजीवन को-अपरेटिभ्स लि.	धनगढी, कैलाली	२०५०/०८/३०
२	सगुन सहकारी संस्था लि.	क्षेत्रपाटी, काठमाण्डौ	२०५१/०६/२३
३	नेपाल सहकारी वित्तीय संस्था लि.	नयाँवानेश्वर, काठमाण्डौ	२०५१/०९/१५
४	द सहारा लोन सेविङ को अपरेटिभस् सोसाइटी लि.	मलंगवा, सर्लाही	२०५२/०१/०२
५	विन्दवासिनी वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	खोपासी, काभ्रे	२०५२/०३/०७
६	महिला सहकारी संस्था लि.	कुलेश्वर, काठमाण्डौ	२०५२/०६/११
७	सहकारी वित्तीय विकास संस्था लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०५३/०३/०२
८	श्री मनकामना सहकारी संस्था लि.	बनेपा, काभ्रे	२०५३/११/०७
९	भेरी सहकारी वित्तीय संस्था लि.	नेपालगञ्ज, बाँके	२०५३/११/२२
१०	विक्र वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	गैडाकोट, नवलपरासी	२०५४/०४/२७
११	किसान बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.	लम्की, कैलाली	२०५४/०९/१४

१२	स्टार बहुउद्देश्यीय वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	वराटनगर, मोरङ	२०५५/०१/०१
१३	हिमालय सहकारी संस्था लि.	पुरानोवानेश्वर, काठमाण्डौ	२०५५/०१/१६
१४	उपकार वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.	वालिङ, स्याङजा	२०५६/१२/०८

#मिति २०७५/१०/०१ देखि लागु हुने गरी सीमित बैकिङ्ग कारोवार गर्ने अनुमतिपत्र रद्द गरी नियामकीय तथा सुपरीवेक्षकीय दायराबाट अलग गरिएको ।

३.वित्तीय मध्यस्थताको कारोबार गर्न ईजाजतपत्र प्राप्त संस्था

क्र.सं.	नाम	केन्द्रिय कार्यालय	संचालन मिति
१	चारतारे युवा क्लव	तित्याङ्ग, वाग्लुङ,	२०५७/०२/२३
२	युनिक नेपाल	नयाँगाउँ,वर्दिया	२०५७/०३/१५
३	सामुदायिक महिला विकास केन्द्र (स्वेडेक)	राजविराज, सप्तरी	२०५७/०३/२०
४	धौलागिरी सामुदायिक श्रोत विकास केन्द्र	वाग्लुङ	२०५७/०८/०६
५	विकासका लागि स्थानीय स्वयं सेवकहरुको प्रयास	धनकुटा	२०५८/०३/२६
६	महिला अधिकार तथा विकास केन्द्र	काठमाडौं पो.व.नं.१०९५	२०५८/१२/३०
७	मानुषी	काठमाडौं पो.व.नं.११३५	२०५९/०१/२०
८	जीवन विकास समाज	वरियाती, मोरङ	२०५९/०३/०४
९	महिला आदर्श सेवा केन्द्र	नयाँवानेश्वर, काठमाण्डौ	२०५९/०३/१८
१०	पाटन विजनेस एण्ड प्रोफेसनल वीमेन	पुल्चोक, ललितपुर	२०५९/०३/१८
११	श्रृजनात्मक महिला बातावरण विकास संस्था	महाराजगंज, काठमाण्डौ	२०५९/०४/०८
१२	सृजना विकास केन्द्र	पोखरा, कास्की	२०५९/०५/०६
१३	घरेलु तथा साना उद्योग संघ	चावहिल, काठमाण्डौ	२०५९/०५/१७
१४	सोसल अपग्रेड इन प्रोग्रेस अफ एजुकेशनलतुलसीपुर,रिजन	दाङ	२०५९/०७/१२
१५	नेपाल महिला सामुदायिक सेवा केन्द्र	त्रिभुवन न.पा.,दाङ	२०५९/०७/१३
१६	ग्रामीण महिला विकास संस्था	त्रिभुवन न.पा., दाङ	२०६०/०१/१०
१७	ग्रामीण महिला उत्थान केन्द्र	त्रिभुवन न.पा., दाङ	२०६०/०३/०४
१८	ग्रामीण सेवा नेपाल	भजनी, कैलाली	२०६०/०६/०८
१९	महिला उपकार मञ्च	कोहलपुर, बाँके	२०६०/०७/१२
२०	ग्रामीण स्वयं सेवक समाज	हरिऔन, सर्लाही	२०६२/०८/०५
२१	श्रृजना सामुदायिक विकास केन्द्र	चोहर्वा, सिरहा	२०६९/०८/०३
२२	राष्ट्रिय शैक्षिक तथा सामाजिक विकास संस्था	कुश्मा, पर्वत	२०६९/०८/०३
२३	नेपाल ग्रामीण विकास संस्था	हाँडीगाँउ, काठमाडौं	२०६९/०८/२८
२४	नेपाल महिला उद्यमी संघ	पुतलीसडक, काठमाडौं	२०६९/०९/२०

अनुसूची २
लघु वित्त वित्तीय संस्थाहरुको वित्तीय सूचकाङ्कहरु
आर्थिक वर्ष २०७४/७५

क्र.सं.	लघुवित्तहरुको नाम	प्राथमिक पूँजी	पूँजीकोष अनुपात	जम्मा बचत र सापटी लिएको	कुल कर्जा प्रदान	निष्कृत कर्जा (%)
१	निर्धन उत्थान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१६९३९४२१००	१२१५	१५१६१५१२१४८	१५४५१९९७०५	०१९२
२	आरएमडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१६२२५१८१००	२४३८	५६१९७९४६२	६८४०८३६३२	०१००
३	डिप्रोक्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१०६३८२९१५०	१३९१	७०६७६४९५	७८७८६३९२७८	०१७८
४	छिमेक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१८८२३५६१००	१०१७०	१६३६१३९३२५	१६५८६२५९१७८	०१११
५	स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१०६०७२९१००	१०८५	९६०६८७७५०	१०३२४००३५६	११०२
६	साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१५६१०३८१००	१०३८	१५७५०४१२१४२	१६८९१२२३३२	०१०४
७	नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४७००५११०९	११८३	३३५४७८४८९	३९५२३६९१०१२	११६०
८	नयाँ नेपाल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	३८२१४१००	११६७	३३१५५२१००	३४५०५६१००	२१०७
९	मिथिला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	८११४८६६	१३८८	५४३२७२१७५	६१७५४५११४	३४२
१०	समित लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२४९५८५१४१	१६२८	१४०५९३३७२	१५४८६३३७७	०१६८
११	स्वरोजगार लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१९७३१४१००	१०१०३	२१९५११८२२	२१३२३०५१०२	०१३६
१२	फर्स्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	७७८२६३९४	१८९८	३८६५७३०६८	४१७८१९०३९	०१००
१३	नागवेली लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१२८५४४१००	१७४७	७०४७३८८७	७०५९०३४४	२१७५
१४	कालिका लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३१२७७२०	१२३५	१०८८५१०५५	१२०५६५५८०	११५१
१५	मिमिरे लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१७५८२६०	१२५७	१४७८२२८१२६	१४२३९८७२४	०१६९
१६	जनउत्थान सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	७२४१८६६	८२४	९५४९३२३८	९५६४७९१५४	११६५
१७	बोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३६९७०८०	१०९१	११५९१६७३८	१२३८१४२१७७	०१६५
१८	लक्ष्मी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	३६५३३९१००	१३६२	२४७५९९११४	२७४४८८२१६	०१९९
१९	सिभिल लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	११८९८३१९	२०१३	५१०८८२८१	५८३७६६०८	०१७८
२०	महिला सहयात्रा माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	१२९४२३१००	१६१७	७८५३९१२५	८१९७६८६७	२३१
२१	किसान माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	८५५३४१००	८५०	१०३४४९२१५२	१०२७४४२१६	०१९३
२२	विजय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२१३७३२८०	१४६६	१३५९९९४१०८	१५१११८०१२३	११७९
२३	एनएमवि माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	२३९५२७००	११२७	२३७८६१०५५	२२२४७२२१००	२१५९
२४	फरवार्ड कम्युनिटी माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	८७३३३७००	११२४	७३८६३९६१००	७७८०३०८१००	०१७०
२५	ग्लोबलआईएमई लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१२३७२०८०	११२०	१३५५५२६१६	११०२६५९१२३	०१७६
२६	महुली सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१७३७८४१९५	१३८७	१४४९७३३३३	१५९४५०८१५४	११८३
२७	सूर्योदय लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१५०७९१४१	१५९९	८७८१४०६९	८८५९२९१५८	१११४
२८	मेरो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४०२४१०१७०	११५७	३३१६३५२६४	३३८४९५८१२	११८८
२९	समता लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	६३१७०१६०	९६	६९०५९४१००	६९८३७१००	०१४४
३०	आरएसडिसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५५५९४६१००	३५	११८९६७८१०	१५२४७५०१२९	०१०३
३१	सामुदायिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	८३७२६२९	१२१६	६६५१५९१५७	७३४६२३६६	११०४
३२	नेशनल माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	२५८२३२२१	१११७	२४२७६०८१०३	२४१७०६१३५	०१९२
३३	नेपाल ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५८०८१०६९	६८०	७५३३६७६९६	८६६१४९७०६	४३८

३४	नेपाल सेवा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	६०६६१५१	२०१३	२५७६४५१०४	३०७४९५१९३	२१७२
३५	उन्नती माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	८५३०५१९८	९१०६	११८६००८८९	१०१४१३२१४४	०६२
३६	स्वदेशी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१६०७६९१००	८१२	२११२६०८१४२	२१८६२०८८७	११२१
३७	नाडेप लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२९३५२२१८	१०१०६	२८७२४२९१२१	३०३३९०३८०	३१४०
३८	सपोर्ट माइक्रोफाइनेन्स वित्तीय संस्था लि.	६२३४०१००	१५१४०	३८०१५४१२४	४०५४२४१९८	११७९
३९	आरम्भ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५६२९६१९०	१४१६३	४१४८०३५४	३५७३९९१४६	२११०
४०	जनसेवी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१०२२४४१५४	२४१८१	३७४१८३८३	४१८४८८६२	११३३
४१	चौतारी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३९९९०१४०	१८१४१	६६६९५०१८९	७८५२८९१९१	०१४८
४२	घोडीघोडा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	११८३०१००	१५१९२	७०२८०१००	७६०५८१००	०१०८
४३	आशा लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३९६५९१८३	११५५५	११५४५३२१०७	१२९२०८५६२	०१७८
४४	नेपाल एगो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	३०५६४१४५	१०१८२	३२३०३९६१	३३१८३२३७	०१२५
४५	रामारोशन लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२०२८४१११	१४१४५	१२७९५०३३६	१४५४५५१९६	०१३६
४६	क्रिएटिभ लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३२२२१११	८१०७	१६८०८६२६	१६२०८११८७	११०६
४७	गुराश लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४८५१४१०९२	१११२४	४१५७०६४०	४३०१६२१०६	११६१
४८	गणपति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५५०९६१७८	१०१६६	५५७०९४५३	५४२७८८३२	१११९
४९	इन्फिनिटी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१४००००१००	१७१४४	८८९९७५१४२	८२४८८३८६	०१०९
५०	आँधिखोला लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५२६३२१५३	१५११३	३७८४४३३७	३४९२९५१०८	०१००
५१	स्वाभिमान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	३८५७०१००	९१४२	४६९०७२६४	४३१९६५१८८	०१०५
५२	स्पर्स लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	५६१९५१४३	१४१८८	३८३०१३४३	३८४०२७५६९	०११६
५३	सबैको लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	११३२५४६२	१७१८१	५६८८९२१७४	६५७०६३६३	०१०१
५४	आर्थिक समृद्धि लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२६९८२१००	३२३४	८८८८६४८	७४५९८१७७३६२	०१००
५५	साधना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४८८१९१४	१४१५२	३२३१२२१९६	३५०८३४७०५	०१००
५६	एनआईसी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	६४१८५१९४४	८१०८	८१८६१२१४३	८२८२५६३०८	०१००
५७	सारथी लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	६७२४३१८	३२३८	१९६०५२१९४	२१२७५८८३	०१००
५८	नागरिक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१४३४४१००	९०१९४	६२३९६६	११३०२८९१	०१००
५९	त्रिलोक लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	२३११२१००	२२१५६	१०९८६४५०	९५४६६३४१	०१००
६०	मनकामना लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१४०००१००	३३२१	२१९७७०३	२७७६३०८३	०१००
६१	सहकार्य लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	४२०८२१०२	३१३३	९८७४७९९	११०१०६१९५	०१००
६२	सजिलो लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१४०७८५१५५	१०६२४	१९९३७४८	१२०७०७५७६	०१००
६३	सत्यवति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१३४१३१००	२९५२४	३६३८२६४	४२२४३०५४	०१००
६४	बुद्धज्योति लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	१०७१४१००	२२३११	२३४६	३७०	०१००
६५	समाज लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.	९३८८४८	१११९३	२०६६४	७२६४१०५	०१००